Gustavsbergs porslinsfabrik

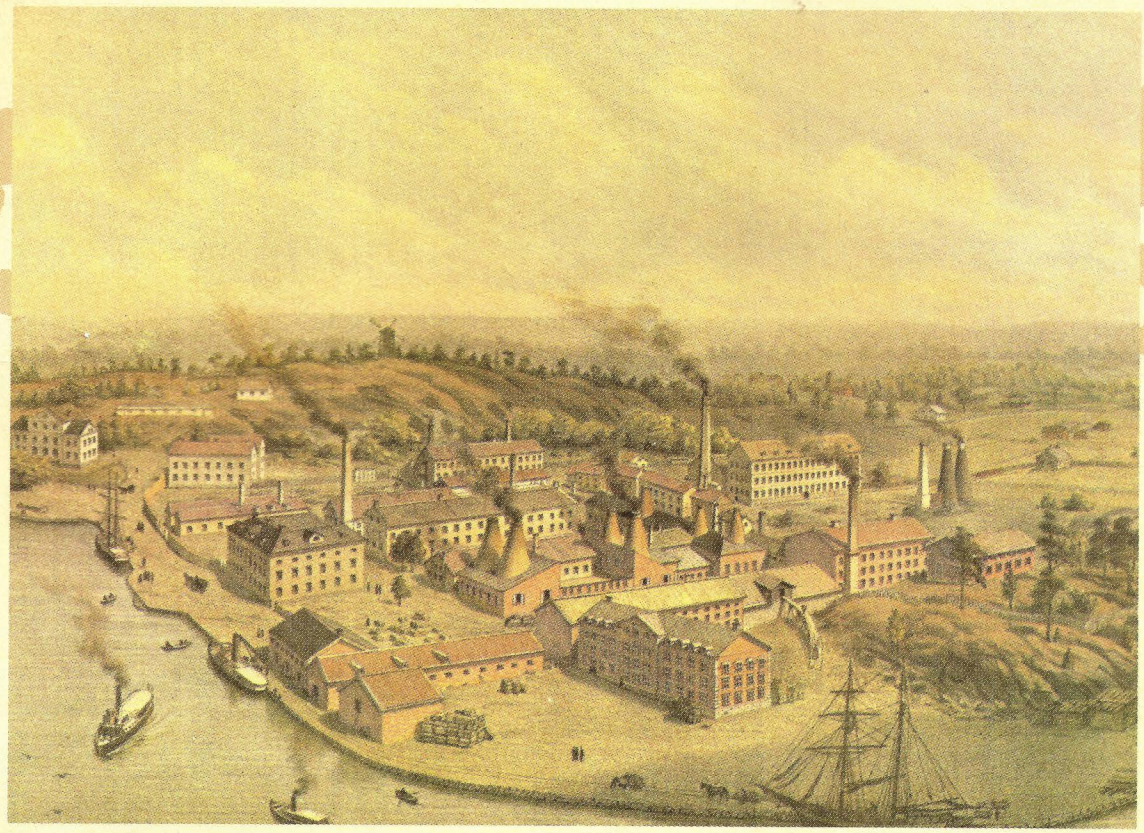

Människor och miljöer

Edla Sofia Arvidsson
Johan Aspfors
Lena Gullmert

Nr 4 1997
Värmdö tidning
Gruppinformation

Värmdö tidning

Utgiven av Värmdö kommun
Ansvarig utgivare: Margareta Nachmanson
Redaktör: Birgit Wahrenberg
Wärmdö Informationstjänst,
Odelbergs väg 11, 134 40 Gustavsberg
Tel 08-570 327 00 Fax 08-570 366 60
E-post: varmdo.informationstjanst.
@mailbox.calypso.net
Postgiro 18 37 13-7
Medarbetare: Edla Sofia Arvidsson,
Renée Engstrand
Foto där annat ej anges: Leif Andersson
Annonser och distributionsfrågor:
Birgit Wahrenberg
Den som inte bor i Värmdö kan
prenumerera på Värmdö tidning
Utkommer med fyra nummer per år
Årsprenumeration 1998: 105 kronor
Distribution: SDR och Posten
Layout och sättning:
Wärmdö Informationstjänst
Upplaga: 15 000 ex
Tryck: Tryckeri AB Primo Oskarshamn
ISSN 1102-4429
Manusstopp för nr 1-98: 16 februari 1998
Eftertryck av texten endast med redaktionens tillstånd och efter överenskommelse med upphovsmannen.
Värmdö tidning uppfyller fordringarna för miljövänligt papper.

December1997

Framsidan: Omslaget på den nyutkomna boken "Gustavsbergs porslinsfabrik – Människor och miljöer"

Vi på Värmdö tidning önskar alla våra läsare
GOD JUL & GOTT NYTT ÅR

Medarbetare i detta nummer av Värmdö tidning

Birgit Wahrenberg
Redaktör/ skribent

Edla Sofia Arvidsson
Skribent

Renée Engstrand
Skribent

Jan Fogelbäck
Skribent

Leif Andersson
Fotograf

Apoteket FYREN önskar GOD JUL & GOTT NYTT ÅR

GOD JUL & GOTT NYTT ÅR
önskar Siw och Eva
HEMMESTABODEN

CENTERN/
Vi önskar alla Värmdöbor
God Jul & Gott Nytt År

Vi önskar våra patienter
GOD JUL & GOTT NYTT ÅR
Folktandvården
Gustavsberg och Djurö

Kommunal Värmdö önskar medlemmarna
GOD JUL & GOTT NYTT ÅR

MBP
kontoret
önskar
GOD JUL
GOTT NYTT ÅR

VärmdöBostäder
ÖNSKAR
GOD JUL & GOTT NYTT ÅR

God Jul & Gott Nytt År
Socialdemokraterna i Värmdö kommun

GUSTAVSGÅRDEN ÖNSKAR BOENDE, PERSONAL OCH GÄSTER
GOD JUL & GOTT NYTT ÅR

VÄRMDÖ TURISM
önskar sina medlemmar
GOD JUL & GOTT NYTT ÅR

Böcker från Värmdö Kultur

Blå Blom
Från industriprodukt till nationell symbol – 175 kr

Gustavsbergs porslinsfabrik – människor och miljöer
150 kr

Människor och hus i Gustavsberg
150 kr

Skärgårdsbygd – kulturhistoriska miljöer i Värmdö kommun
150 kr

Paketpris:
Gustavsbergs porslinsfabrik + Människor och hus 250 kr
Blå Blom + Skärgårdsbygd 250 kr
Säljes i Runda huset, Gustavsberg

VÄRMDÖ KOMUN ÖNSKAR
GOD JUL & GOTT NYTT ÅR
VÄRMDÖ KOMMUN

Nattbild över hamnområdet i Gustavsberg

Skärgården – Bruket– Framtiden:

Kommunledningen vill se en utveckling av Gustavsbergs Hamn

Värmdö kommun är positiv till en framtida utveckling av Gustavsbergs Hamn. Det framgick vid en intervju om Värmdö kommuns framtid med kommunstyrelsens ordförande Margareta Nachmanson (m) och kommundirektören Torbjörn Andersson.

❑ Mitt emellan havet och storstaden ligger Värmdö. En kommun som satsar på områden där andra drar ner; musikskolan, kulturlivet, en levande skärgård, skolor, och som samtidigt försöker utveckla en aktiv näringspolitik. Värmdö kommun ser det som en av sina strategiskt viktiga frågor att utveckla ett positivt klimat för näringslivet.

– Vi tror att ett sådant positivt klimat utvecklar det lokala näringslivets konkurrenskraft och omfattning samtidigt som det lockar till sig nya företag. Nyckelorden för kommunens näringslivsarbete skall vara samverkan, affärsmässighet, hårt arbete, få hinder och praktiska lösningar.

Stockholms skärgård är till största delen också Värmdö kommuns skärgård. Kommunen är mycket mån om att ha en levande skärgård året om och därför är vi mycket angelägna om att låta skolor, förskolor, bibliotek och andra viktiga funktioner finnas kvar och även utvecklas.

– I Värmdö kommun produceras det världsberömda Gustavsbergsporslinet. Inte i samma skala som förr men ändå med ansenliga produktionsvolymer. I Gustavsberg arbetar också en rad fria keramiker, här finns Porslinsmusèet och Värmdö kommun har målsättningen att i Gustavsbergs Hamn återskapa ett såväl nationellt som internationellt centrum för keramik och porslin.

– I de gamla fabrikslokalerna utvecklas både gamla och nya företag. Inom områden som utbildning, bioteknik, informationsteknik och handel sker just nu en snabb expansion. Detta är en utveckling som Värmdö kommun ser positivt på och gärna stödjer. Gustavsbergs Hamn med den gamla bruksmiljön har mycket att erbjuda. Bra miljö men ändå så nära Stockholm. Här finns atttraktiva lokaler för olika etableringar. I den lilla kommunen hjälps vi åt att hitta lösningar som passar den enskildes behov och önskemål.

– Barn, ungdomar och kunskap är framtiden. Därför vill Värmdö kommun prioritera en väl utvecklad skola som präglas av mångfald, framtidstro och kreativitet. Värmdö kommun har just avslutat sin största ekonomiska satsning någonsin när tre nya skolor tagits i bruk. I dessa nya och moderna lokaler skall barnen och ungdomarna ges kunskap för framtiden. Skolans och utbildningens roll är central för kommunens utveckling och kan på många sätt vara ett instrument för den lokala näringslivspolitiken.

Bild: POINT BLANK FOTOGRAFI AB

Margareta Nachmanson

Torbjörn Andersson

Gästhamn och toaletter starka önskemål inför planeringen av Stavsnäs Vinterhamn

Stavsnäs Vinterhamn har ett fantastiskt läge där den ligger strategiskt placerad som en knutpunkt mitt i skärgården. Hit reser människor från hela Stockholmsregionen.

❑ Cartera Development AB, som genom sitt bolag Stavsnäs mitt i Skärgården, köpt mark i Stavsnäs Vinterhamn, arbetar nu med att skapa ett underlag för en framtida utveckling av hamnen.

– Vi på Cartera har en vision om hur hamnen skulle kunna utvecklas på ett trevligt och ett ur miljösynpunkt bra sätt. Vi arbetar nu med att undersöka möjligheterna för en framtida byggnation i området. En småskalig "skärgårdsby" lik den man kan se på västkusten med möjligheter till aktiviteter året runt är den genomgripande tanken, säger Christina Thimrén hos Cartera Development AB.

– För att ta reda på vilka behov och önskemål som finns har företaget startat en dialog med berörda, till exempel grannar, näringsidkare och olika organisationer.

Materialet ligger sedan till grund för den programbeskrivning som man räknar med skall kunna presenteras för Värmdö kommun i vår.

Skärgårdsby

– Grundidén är att arbeta fram ett byggnadsplaneförslag med form av bykänsla, som passar in i Stavsnäs, och som innehåller t ex arbetslokaler, butiker och restauranger

– Utifrån de synpunkter vi hittills fått in om vad som önskas i denna hamn har vi funnit att behovet av en fungerande gästhamn är stort. Idag saknas toaletter, dusch- och övernattningsmöjligheter.

– De flesta näringsidkare som bedriver verksamhet i hamnen tvingas stänga då skolorna öppnar och sommargästerna ger sig av. Under de tre sommarmånaderna blomstrar hamnen, men under resten av året minskar aktiviteterna dramatiskt.

Träffpunkt för kulturintresserade

– Vi har också funnit att behovet av arbetstillfällen samt lokaler att bedriva företagsamhet i är stora. Idag fungerar Stavsnäs Vinterhamn som en genomfartsled. Hamnen har ett fantastiskt läge, där den ligger strategiskt placerad som en knutpunkt mitt i skärgården och skulle kunna vara en större tillgång för bl a de människor som dagligen passerar Stavsnäs.

Förutsättningarna för en framtida skärgårdsby är, enligt företaget, mycket goda på grund av det fantastiska läget. Här finns bra förutsättningar för en badvik och en gästhamn, exempelvis i viken nedanför Susegårda. Detta hus från 1909 som har en boyta på 284 kvadratmeter ingår i fastighetsförvärvet. Huset har inhyst många celebriteter ur den svenska kultureliten som Carl Larsson, Albert Engström och Evert Taube. Den sistnämnde som vistades mycket ute på kära Sjösala, i närheten av Stavsnäs. Susegårda skulle kunna bli en samlingspunkt för kulturintresserade med restaurang och pensionatsverksamhet, levande musik och kanske dansbana

– Mycket goda förutsättningar finns också för t ex Bed & Breakfast, vandrarhem, dykarskola och kanotuthyrning, menar Christina Thimrén. Arbetstillfällen skulle kunna skapas genom en utbyggnad av hamnen. Med dagens möjligheter till distansarbete skulle företag kunna placera sin verksamhet ute i skärgården. Vi ser även möjligheter till torghandel och en turistbyrå. Ett företagshus skulle kunna bredda byns möjligheter till året-runt aktiviteter och skapa kundunderlag för andra näringsverksamheter. Ett promenadstråk längs med hamnen vore trevligt för boende och besökare.

Enormt tryck

Trycket på Stavsnäs Vinterhamn är enormt under sommarmånaderna. Uppskattningsvis rör sig 200 000 människor i skärgården under sommaren och större helger. Bara under juli månad 1997 reste 20 000 människor via Vinterhamn med Stockholms Sjötrafik och under samma period reste 2 000 människor dagligen med SL-buss mellan Stavsnäs och Slussen. Till hamnen kommer, förutom de som bor i skärgården och i Stavsnäs, turister och andra båtresenärer samt många som från Stockholm tar buss eller bil för att komma ut och uppleva Stockholms unika skärgård ❑

Text: BIRGIT WAHRENBERG

STYRELSEN I
VÄRMDÖ FÖRETAGARFÖRENING
ÖNSKAR SINA MEDLEMMAR
OCH DERAS KUNDER
GOD JUL & GOTT NYTT ÅR

GFAB har blivit Gyllenforsen

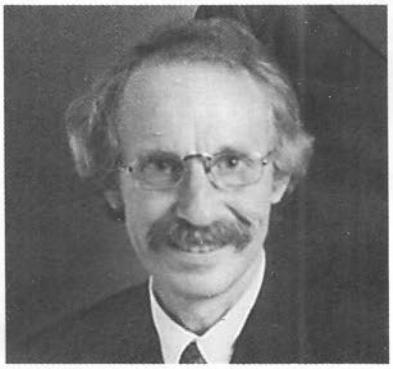

Sören Nordström, VD i Gyllenforsen Fastigheter

❑ Från den 1 december 1997 heter Gustavsberg Fastigheter AB Gyllenforsen Fastigheter i Gustavsberg AB.

– Under året har vår ägare KP Pension & Försäkring blivit tydligare som fastighetsägare genom att i ett nybildat bolag samla sina fastighetstillgångar. Till detta bolag, Gyllenforsen Fastigheter KB, har förts alla fastigheter, direktägda eller som i Gustavsberg ägda genom dotterbolag. Och alla kommer att arbeta under det nya namnet, berättar Sören Nordström, VD i Gylleforsen Fastigheter. Fastigheterna i Gustavsberg tillhör våra prioriterade innehav som vi aktivt kommer att utveckla och förvalta. Det innebär också att innehaven till vissa delar kan komma att förändras.

Frikoppling

Det är nu tio år sedan Gustavsberg Fastigheter AB bildades. Många förknippar ändå fortfarande bolaget med "fabriken".

– Det namnbyte som vi nu genomför är ytterligare ett steg i frikopplingen från den gamla rollen i brukssamhället Gustavsberg. Men ett steg in i en ny roll som aktivt fastighetsföretag i skapandet av den nya tidens brukssamhälle.

Förvaltningen, som ligger på Odelbergs väg 9 i Gustavsberg fortsätter som den gjort sedan sommaren 1997 med Göran Englund som chef, Gun Sterner som förvaltningsassistent och fastighetsskötarna kvar i sina uppgifter. Adress, telefon- och telefaxnummer är också oförändrade.

Kooperativa pensionskapitalet

Gyllenforsen Fastigheter är KP Pensions & Försäkrings fastighetsbolag. Det betyder att vi förvaltar en viktig del av det kooperativa pensionskapitalet. Det säger sig självt att det är en långsiktig verksamhet. Den trygghet som detta ger både bostads- och lokalhyresgäster hoppas vi tillsammans med service och lyhördhet från vår sida ska borga för en fortsatt god utveckling i Gustavsberg.

Gyllenforsen i Gustavsberg har en markareal på drygt 1 500 hektar. Egendomarna, som ligger i Gustavsberg med omgivningar, utgörs av mark, bostäder, fabriker, kontor och affärer, många i sjönära lägen.

Sören Nordström, 54 år, är VD i Gyllenforsgruppens bolag. Han har varit på KP Pension & Försäkring i två år och tidigare sex år på Wasa Försäkring. Jan Niklassin, tidigare VD i Gustavsberg, är administrativ chef.

Gyllenforsen har sitt kontor vid Stadsgården i Stockholm.

Texter: BIRGIT WAHRENBERG

GYLLENFORSEN
FASTIGHETER

Vi önskar
GOD JUL & GOTT NYTT ÅR

Domus trädgårdshandel till Hamnen

❑ Sprängskott har under flera månader i höst ljudit över Farstaviken i Gustavsberg och marken mellan Glashuset och f.d porslinsfabriken i Gustavsberg kan nu ge plats för parkeringar för bortåt 200 bilar.

– Det är en första åtgärd för att bereda plats för fler företag i Hamnen, säger Sören Nordström, VD på Gyllenforsen Fastigheter som äger marken.

– Vi för nu konkreta diskussioner med Konsumentföreningen i Gustavsberg om etablering av olika verksamheter, främst gäller det Hus & Trägård. Det är framför allt Glashuset som aktuellt.

Lars Claesson, VD i Konsumentföreningen:

– Vi har för avsikt att till sommaren 1998 flytta vår avdelning Hus & Trädgård från platsen vid Gustavsbergs kyrka ner till Gustavsbergs Hamn. En rejäl inne- och utemarknad planeras Vår möbelhandel kommer också att utvecklas. Vi skriver avtal med ett svensk-norsk kooperativ möbelkedja och målsättningen är att vi skall bli större och bättre på möbler, interiörer och textiler. Samtidigt kommer vissa av Domusvaruhusets varugrupper, t ex färg, verktyg och gardiner att flytta ner till Hamnen.

Det hela kan, enligt Lars Claesson, betyda en del förändringar för Domusvaruhuset i Gustavsbergs Centrum, framför allt på dagligvarusidan där en utveckling planeras

Hamnplanen fortfarande aktuell

Sören Nordström menar att planerna för en etablering av ett centrum i Gustavsbergs Hamn fortfarande är aktuella men att det gäller att finna lösningar som ger säkra ekonomiska förutsättningar.

– Läget vid vattnet, den karaktäristiska miljön och den keramiska traditionen kan inte många tävla med. Man kan jämföra med sommarstäder som t ex Vaxholm och Trosa, säger Sören Nordström.

HAMSTRA TILL DJUREN I JUL!

GUSTAVSBERGS ZOO

KRÄCKER Smådjur & Fågel 19:-

SKINNPAJ till hund fr 295:-

Billiga akvariepaket med alla tillbehör 25l, 55 l, 100l

GRISÖRON 20 st 99:-

HAMSTER UNGAR

HAMSTER Mysvadd 10:-

UNDULAT UNGAR 6 v

KANIN UNGAR

GOD JUL & GOTT NYTT ÅR

Gäller t.o.m. 31 dec

Tel 08-570 333 35 Gustavsbergs Hamn. MÅ – FR 10 – 18, LÖ 10 – 14 **JULAFTON ÖPPET 11 – 13**

Kullenverksamheten är namnet! Kommunens verkstäder under samma tak

Här i Kullen i Gustavsberg har arbetsmarknadsenheten sina nya verkstadslokaler. Lotta och Leif i inflyttningstagen.

❑ Arbetsmarknadsenhetens verksamhet med verkstäder vid Kattholmen i Gustavsbergs Hamn har nyligen flyttat till Kullen vid Gula Porten. Kattholmsverkstan vid Odelbergs väg, som ägs av Gyllenforsen Fastigheter i Gustavsberg AB, ska rivas för att bereda plats för en ny väg.

Kullenverksamheten, som det nya namnet lyder, är en av den kommunala arbetsmarknadsenhetens verksamheter för att skapa förutsättningar för människorna att ta steget ut på den reguljära arbetsmarknaden. Det kan t ex gälla utförsäkringshotade, långtidssjukskrivna och personer som uppburit socialhjälp under lång tid.

Kullenverksamheten omfattar för närvarande ett 20-tal personer i olika åldrar.

Ungdomar prioriteras

– Vi kommer i all verksamhet att prioritera ungdomar, berättar Anita Hultman, chef för arbetsmarknadsenheten. I samband med flytten till modernare och funktionellare lokaler har deltagarna ytterst noggrannt tänkt igenom hur de olika utrymmena bäst kan disponeras.Vi har t ex flyttat vår verksamhet vid Älvsby till Kullen. En keramikverkstad står på önskelistan, vilket jag tror kan locka fler kvinnor till vår verkstad.

Kullenverksamheten gör mestadels jobb åt Värmdö kommun. Det kan gälla olika förvaltningar, barnstugor och skolor.

För deltagarna i Kullen verkar inget vara omöjligt. Under samma tak samlas nu verkstäder för nytillverkning, reparationer, flytthjälp och keramik.

Ett naturvårdsteam röjer och gör fint i kommunens skogar och utemiljöer.

Arbetsledare i Kullen är Sven-Inge Landmark, Bengt-Åke Johansson och Ramon Stojkov.

Även Röda Stugan på Skärgårdsvägen i Gustavsberg med bageri samt Textilverkstan i Holmviksskogen sorterar under arbetsmarknadsenheten.

Text: BIRGIT WAHRENBERG

BN Lag & Förvaltning KB

Allmän juridik, kommunalrätt och förvaltningsrätt

Behöver Du upprätta juridiska dokument?
Har Du svårigheter i kontakten med domstolar eller myndigheter?
Jag lämnar råd och biträde i allmänjuridiska- och förvaltningsrättsliga frågor.

Bo Nilsson
Telefon/Telefax 08-570 224 16
E-mail bo.nilsson@varmdo.mail.telia.com

Nya i Värmdö Företagarförening

Guns Livsmedel AB, Nämdö
Värmdö El- o Fastigheter AB, Värmdö
Wafertech Scandinavia AB, Värmdö
Calypso Internetservice AB, Gustavsberg
Dafix Data AB, Gustavsberg
J. Christensens Byggnadsfirma, Värmdö
Premises System Värmdö AB, Värmdö

Arbetsförmedlingen informerar

Information till arbetsgivare

Genom arbetsförmedlingen når arbetsgivare som söker personal ett stort antal personer över hela landet via tidningar, internet eller personlig förmedlingsservice. Vi besöker arbetsplatsen och presenterar vår service kring

- rekrytering
- kompetensutveckling
- tillfälliga personalförstärkningar
- övertalighet/varsel
- andra frågor rörande företagande och myndigheten

Kontakta gärna Bengt Rotberg eller Tenho Pensasmaa för mer information.

Studier och finansiering

På arbetsförmedlingen finns samlad information om studier och studiefinansiering. För personliig hjälp prata med arbetsvägledare Sten Svangren besöksjour onsdag och fredag 9-11, telefontid måndons, fre 14-15.

Kunskapslyftet

Höstens lyckade utbildningssatsning Kunskapslyftet fortsätter under våren 1998.

Informationsmöten för intresserade hålls regelbundet. Kunskapslyftet kan också ge möjlighet för den som är anställd att studera. Hör vidare med Kicki Pierre arbetsförmedlingen Monica Hjeltman komvux.

Höjda ersättningsnivåer

From 29 dec 1997 höjs högsta ersättningsnivån på a-kassan från 564 till 580 kr per dag. Samtidigt höjs grundbeloppet från 230 till 240 kr per dag.

Ljusning på arbetsmarknaden

Under oktober anmäldes 9 300 nya platser i Stockholms län. En ökning med nästan 2 300 platser på ett år. Ökningen av lediga platser är i alla branscher.Den största finns dock inom hälso- och sjukvård, pedagogiska arbeten och servicearbeten.

God Jul & Gott Nytt År önskar personalen på Arbetsförmedlingen i Värmdö

Arbetsförmedlingen Värmdö
tel 08-570 35590 fax 08-570 36117
Arbetsformedlingen-Varmdo@lanab.amv.se

Sandhamns framtidsplanering i startgroparna

❑ Föreningen Eknö Hemman önskar bygga ett företagshus i Sandhamns hamn. Det är tänkt att huset skall inrymma eventuellt postkontor, livsmedelsaffär samt kontorslokaler.

De nya kontorslokalerna kan underlätta för de som vill etablera verksamheter i skärgården

– Sandhamn hotas av neddragningar i statliga Sjöfartsverket och Posten. Inflyttning sker inte i den utsträckning som behövs och skolans verksamhet är hotad. Posten söker idag möjligheter att integrera postservicen med livsmedelsaffär, säger Sonja Näslund, ordförande i Eknö Hemman, men vi tror det behövs separat postlokal, speciellt sommartid.

Föreningarna och de boende på Sandhamn är överens om målet att Sandhamns samhälle skall kunna leva kvar med bofast befolkning, skola och annan service. Ön behöver också inflyttning av bofasta familjer för att säkra nuvarande service.

– I samband med att arbetsplatser lokaliseras till Sandhamn planerar Eknö Hemman att uppföra ett antal permanentbostäder. Bostäder behövs här på ön och de är dyra att köpa, därför är det meningen att de som flyttar ut ska kunna hyra av oss, framhåller Sonja Näslund.

– Våra utbyggnadsplaner innebär stora imvesteringskostnader så vi kommer nu att söka bl a EU-medel.

Kommunen positiv

Torbjörn Andersson, kommundirektör i Värmdö:

– Kommunstyrelsens arbetsutskott har ställt sig positiv till Eknö Hemmans förslag. Det är viktigt att föreningarna på Sandhamn samordnar sina önskemål och förankrar dem hos Sandhamnsborna.

– En särskild arbetsgrupp med representanter för Värmdö kommun och Sandhamns Intresseförening, Sandhamns företagarförening, samt båtmän skall inventera och komma med förslag till olika sysselsättningsåtgärder på Sandhamn.

– Denna rapport skall ingå i landshövding Ulf Adelsohns inlaga till regeringen om sysselsättningen på Sandhamn, förklarar Torbjörn Andersson.

Text: BIRGIT WAHRENBERG

Bankbesök hos skärgårdskvinnor

Trivsam träff på Runmarö med bankinformation, förplägnad och musik

❑ "Kvinnor & Ekonomi" var temat när ett 20-tal skärgårdskvinnor samlades på Runmarö Krog en murrig novemberkväll.

Yrjö Holmefalk och Hélena Eriksson från Sparbanken i Gustavsberg informerade och svarade på frågor om fondsparandet som ett alternativ till det vanliga banksparandet. Man tog också upp vikten av att spara till sin egen pension. Dessutom visades exempel på hur viktigt det är att se över sina försäkringar för att skydda sig och sin familj vid förtidspension eller vid dödsfall.

Samtidigt som banken informerade fick deltagarna avnjuta Runmarös egna matprodukter, som t ex bröd, egenodlade champinjoner samt rökt och gravad strömming och lax. För underhållningen stod Lil och Per Ringqvist från Hjälmö.

Företaget Runmarö Skärgårdsservice var initiativtagare till träffen.

– Vår idé går ut på att förlänga säsongen och samtidigt samarbeta med andra småföretag för att på så sätt marknadsföra öarnas egna produkter, säger Agneta Blom hos Runmarö Skärgårdsservie. Vi kommer även fortsättningsvis att bjuda ut intresserade företag till i första hand Värmdös större öar. Det kan t ex vara banker, försäkringsbolag, Aktiespararnas riksförbund, Värmdö kommun, landstinget, Skärgårdskraft, länsstyrelsen och andra där skärgården är av intresse.

Text och bild: BIRIGT WAHRENBERG

CARTERA

Cartera Development AB

Problemlösare

Fastighetsbranschen har under en längre tid varit stillastående, men nu börjar marknaden att röra på sig.

Regleringstänkandet håller på att lösas upp. Nya aktörer träder fram. Det är en utveckling som ställer nya krav på erfarenhet, analysförmåga, kunskap och snabbhet. Framtidens kunder ställer skärpta krav och efterfrågar skräddarsydda lösningar. De vill ha såväl funktionalitet som skönhet, såväl specialistfunktion som helhetssyn.

Det är här Cartera kommer in som fastighetsutvecklare, developers.

Samlad kompetens

Förr var företagen i fastighetskonsultbranschen hårt nischinriktade. De var specialiserade inom ett visst kunskapsområde.

Cartera spelar med samlad kompetens. Företaget startade 1993 och består av specialister som representerar ett 25-årigt fastighetskunnande. Vi täcker marknad, teknik, ekonomi och projektledning. Vi kan förvaltning och byggledning. Och inte minst, vi har ett omfattande nätverk som gör att kunskap om allt – stort som smått – som sker på fastighetsmarknaden i Stor-Stockholm.

Finner lösningar

Cartera är till för att lösa problem. Det kan gälla långsiktiga lösningar för våra hyresgäster, vare sig det handlar om bostäder, kontor, hela fastigheter eller markområden. Vi initierar nya idéer och projekt. Affärsmannaskap betyder för oss att förena lyhördhet med lönsamhet. Att ta reda på kundens behov och tillgodose dem på ett tillfredsställande sätt.

När det gäller att hitta lösningar på kundens problem är vi ett team flexibla optimister.

Färsk hastighetsmätning:

Värmdöbilisterna kör för fort utanför skolorna

❑ En färsk hastighetsmätning som vägverket utfört under hösten visar mycket höga hastigheter vid vissa skolor i Värmdö. Skyltningen var 50 km/tim på alla platser. De högsta noteringarna finns då skolan inte har öppet, men framför Kyrkskolan har under skoltid, två fordon kört förbi i 110-120 km/tim.

Trafiksäkerhetsgruppen (TSG) i Värmdö kommun bildades 1995 och består av två politiker från gatu- och räddningsnämnden, en tjänsteman från gatukontoret samt representanter från Vägverket, närpolisen, Stockholms Trafiksäkerhetsförbund och skolan. TSG har gjort ett trafiksäkerhetsprogram för Värmdö för åren 1997 – 2000. Trafiksäkerhetsprogrammet antogs av kommunfullmäktige i januari 1997 och som första kommun i länet har Värmdö en överenskommelse om samverkan med Vägverket.

Som ett led i trafiksäkerhetsarbetet gjorde Vägverket fordonsmätningar på fem ställen i Värmdö. Mätningarna registrerar antal fordon per timme och fordonsklass, medelhastighet per timme och fordonsklass samt antal per hastighetsklass och timme.

Tabellen ovan visar att 84 procent av bilisterna kör för fort.

– Om polisen hade resurser till intensivare trafikövervakning skulle de kunna dra in 149 körkort per dag, framhåller trafikingenjör Anders Lambert på gatukontoret.

– De höga hastigheterna beror till stor del på att gatumiljön inbjuder till hög fart. Alla vägar som ingår i mätningen, utom Björnskogsvägen, har tidigare varit genomfartsvägar och dimensionerade för 70 km/tim. Gatukontoret får nu fundera på att smalna av och bygga om vägarna på dessa platser.

Mer information lämnas av Anders Lambert på gatukontoret, tel 08-570 381 00.

	Eknäsvägen, Brunns skola	Björnskogsvägen, dagis	G:a Skärgårdsvägen, Ekedalsskolan	Skärgårdsvägen, Ösbyskolan	Värmdövägen, Kyrkskolan
Fordon per dygn	4 570	2 450	5 780	5 190	1 660
Andel tung trafik	8%	7%	9%	9%	9%
Antal per dag 50 - 80 km/tim	2 200	700	3 620	4 300	1 150
Antal per dag 80 - 100 km/tim	13	6	8	63	52
Antal per dag över 100 km/tim	1	0	0	4	2
Andel som kör för fort	48%	29%	63%	84%	73%

Fyrverkeri

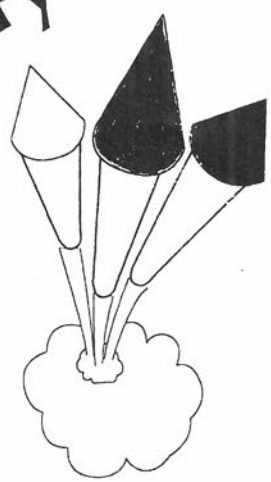

TILL NYÅR

VÄRMDÖ JÄRN & MASKIN

Mörtnäsvägen 5, Grisslinge
Tel 08-570 220 17, 08-570 222 17

GYLLENFORSEN
FASTIGHETER

Från 1 december heter vi Gyllenforsen Fastigheter även i Gustavsberg!

Namnbytet, från Gustavsberg Fastigheter AB, är ett steg i den förändring av den gamla rollen i brukssamhället Gustavsberg. I vår nya roll som aktivt fastighetsföretag vill vi skapa den nya tidens brukssamhälle.

Lokalt kontor finns på Odelbergs väg 9 i Gustavsberg med Göran Englund, som chef, Gun Sterner som förvaltningsassistent samt fastighetsskötarna.
Tel 08-570 394 00, fax 08-570 303 53.
Adress: Box 123, 134 23 Gustavsberg.

Gyllenforsen Fastigheter har postadress Box 15083, 104 65 Stockholm och besöksadressen är Stadsgården 6, 9 tr.
Tel 08-442 17 35.

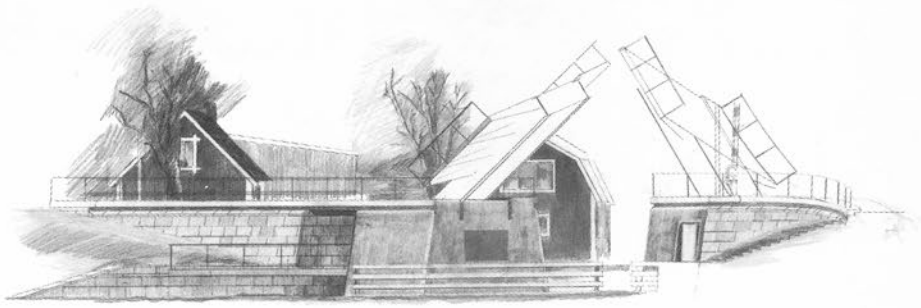

Broöppning vid Strömma kanal. Bild: Konstnär Bernt Sundberg

Bygget av ny öppningsbar bro över Strömma kanal har startat

❑Bygget av en ny bro över Strömma kanal har startat och beräknas bli klart våren 1999. Entreprenör är Vägverket Produktion.

– Den nuvarande bron, som är en klaffbro, fungerar som en vägförbindelse och är en knutpunkt i byn Strömma. Vägen och bron är smal och bron är i mycket dåligt skick, dessutom måste bärigheten förbättras, säger Kent Sahlman projektledare på Vägverket Region Stockholm.

– Kostnaden är beräknad till 33 miljoner kronor, exklusive miljö- pch trafiksäkerhetsförbättringar på Stavsnäsvägen.

Den nya bron och vägen kommer att ligga ungefär strax öster om den befintliga bron och i stort sett parallellt med den. Den blir öppningsbar och höjden är 2,95 meter över vattnet. Det är en tvåklaffbro med klaffkammare på båda sidor om kanalen, som styrs från den befintliga brovaktarstugan. Körbanan är 10 meter plus tre meter för en gång och cykelbana.

Samtidigt byggs en ny väg fram till bron. Befintliga fastigheters infarter nordväst om bron bevaras, ett övergångsställe anläggs i närheten liksom en asfalterad gångbana.

Ny gång- och cykelbana vid Strömma

En ny gång- och cykelbana börjar vid busshållplatserna norr om bron och fortsätter över bron och slutar vid infarten till Strömma Hembygdsförening. Den breddas i anslutning till båtvarvet och formar en liten samlingsplats för eventuella sommaraktiviteter.

Den befintliga parkeringen väster om brovaktarstugan tas bort och ersätts av en utbredd befintlig parkering öster om stugan.

Lindallé och bullerskydd

Planerna tar stor hänsyn till miljön och bebyggelsestrukturen i området. På båda sidor om bron anläggs träbryggor och mellan den nya gång- och cykelbanan och körbanan, söder om affären, sparas en stor lind och en stor hästkastanj.

En ny allérad av lindar planteras på bägge sidor av kanalen. De träd, som på nordöstra sidan av bron avverkas på grund av att vägen höjs, erätts med nya. Bullerskydd kommer att utföras för vissa fastigheter

Förutom bostadshus finns i Strömma idag ett båtvarv och en affär med sommarrestaurang. Ett stenkast från Strömma kanal ligger Strömma Hembygdsmuseum.

Stavsnäsvägen förbättras

I samband med bygget av den nya bron kommer Vägverket parallellt att göra miljö- och trafiksäkerhetsförbättringar på Stavsnäsvägen, från Ålstäket till Stavsnäs. Förutom siktsprängningar kommer en del vägavsnitt att rätas ut samtidigt som busshållplatserna rustas upp.

Ny gång- och cykelbana i Stavsnäs

Vägverket kommmer också att bygga en 1 km lång gång- och cykelbana från Stavsnäs Gärde till Vinterhamn. Den planeras bli färdig till sommaren 1998.

– Det är kommunens förhoppning att gång- och cykelvägen på sikt skall ingå i Vägverkets regionala gång- och cykelsystem, säger Värmdös planeringschef Peter Wester. Värmdö kommun blir för närvarande huvudman för den nya gång- och cykebanan.l

– Den längsta sträckan går på kommunal mark, för övriga delar pågår markförhandlingar.

Text: BW

Värmdös planeringschef Peter Wester och Vägverkets projektledare Kent Sahlman vid informationstavlan som står intill Strömma Handel.

MICHELIN Continental UNIROYAL Barum Regummerat

VÄRMDÖ GUMMISERVICE AB

Fullständig Gummiservice för Personbilar, Lastbilar och Entreprenadmaskiner

Gula porten • Gustavsberg

Vardagar 07.00 – 17.00 Tel 570 335 70 • Fax 570 335 65

www.gummiservice.com.

Badkarsfabriken som blev räddningsgymnasium

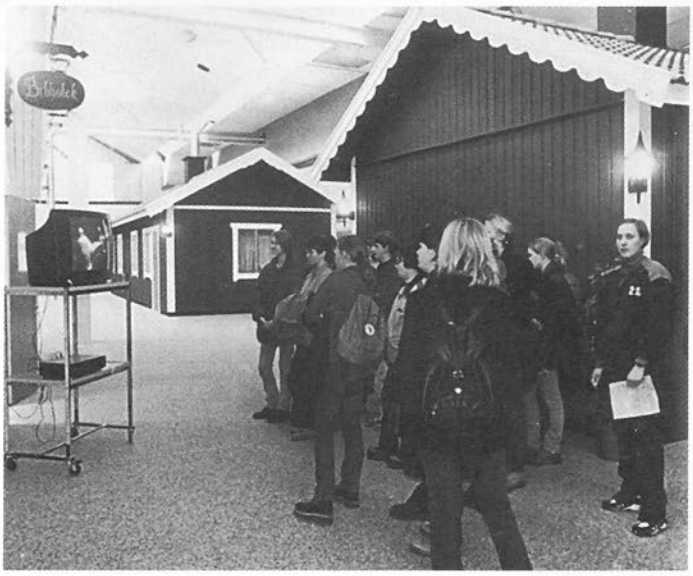

Curt Malmsten, VD och eldsjäl, i Doctus som driver Värmdö Gymnasiums gren räddningstjänst i Gustavsberg. Här vid pensionat Sommarfröjd som personalrummet kallas. Nedan: I salen "Ragnarök" finns en 120 meter lång labyrint för rökdykningsövning.

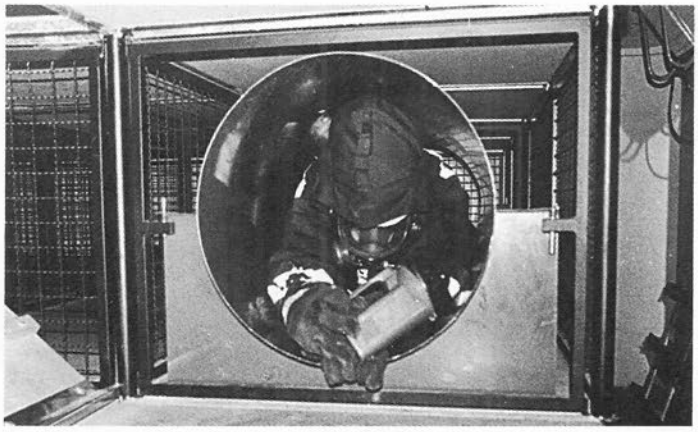

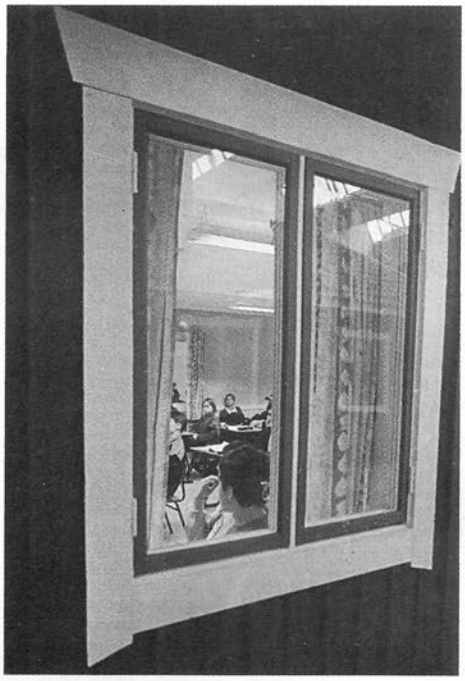

Ovan: Ett torg omgärdat av lektionssalar, elevrum, datarum och bibliotek som är inhysta i små stugor, sammalagt ett 15-tal, har byggts upp i de gamla fabrikslokalerna
T.v: Vi tittar in genom fönstret till en av lektionssalarna.

❑ Välkommen till gamla badkarsfabriken på Idrottsvägen i Gustavsberg och till Värmdö Räddningsgymnasium. En fantastisk upplevelse, för vem kan tro att gamla fabrikslokaler, 15 000 kvadratmeter stora, ganska mörka och med över tolv meter upp till taket, kan inrymma ett gymnasium med simbassäng, lektionssalar, restaurang, stugby och idrottshall, bara för att nämna något av inkråmet.

Verksamheterna drivs av företaget Doctus AB (som betyder "den som kan" på latin) och kan sammanfattas så här:

• Gymnasiutbildning

Värmdö Gymnasium har sedan 1994 en speciell gren inom naturvetenskapsprogrammet profilerat som räddningstjänst. Denna utbildning blev snabbt mycket populär och motsvarande utbildning sker nu även i Umeå, Helsingborg, Falun och Borås. I dagens läge går totalt 230 elever, varav 55 procent flickor, på räddningsgymnasiet i Värmdö. Tre nya klasser med sammanlagt 92 elever började sin utbildning i höstas. Gymnasiet har riksintag med en intagningspoäng på 4,2 (1997).

• Ambulansgymnasium

Hösten 1998 startar Värmdö Gymnasium en speciell gren inom omvårdnadsprogrammet som riktas mot akutsjukvård/ambulanssjukvård ("ambulansgymnasuim"). Utbildningen följer kursplanen för det nationella omvårdnadsprogrammet men profileras mot akutsjukvård/ambulanssjukvård. Utbildningen är utformad så att man får behörighet att läsa vidare på högskola till sjuksköterare. Höstterminen 1998 startar en klass med 32 elever med regional intag från Värmdö, Nacka och Stockholmsregionen.

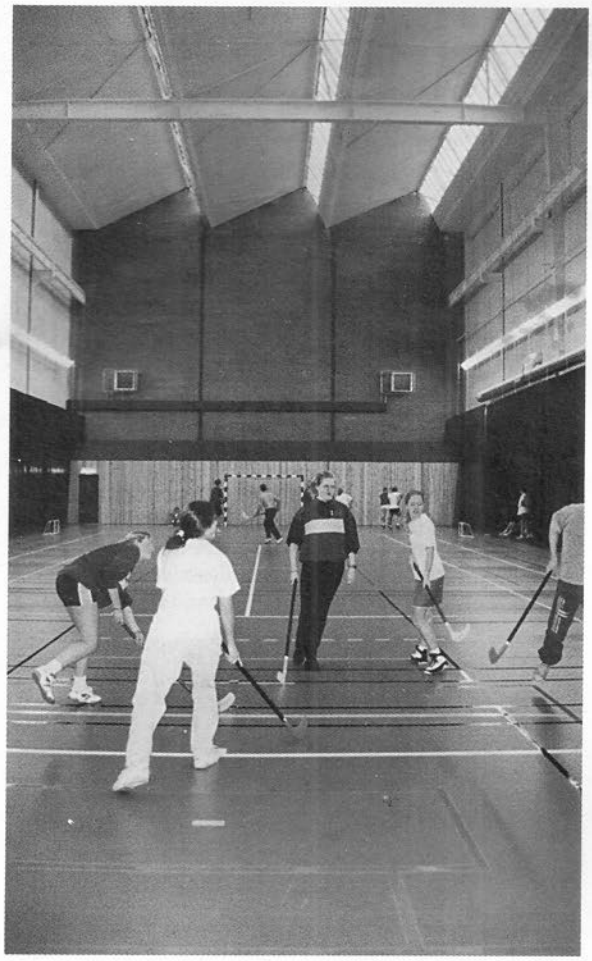

T.v: Idrottshallen har högt i tak. Bild: Thomas Petrini
Nedan: Testning av arbetsförmåga sker på gångband i full utrustning.

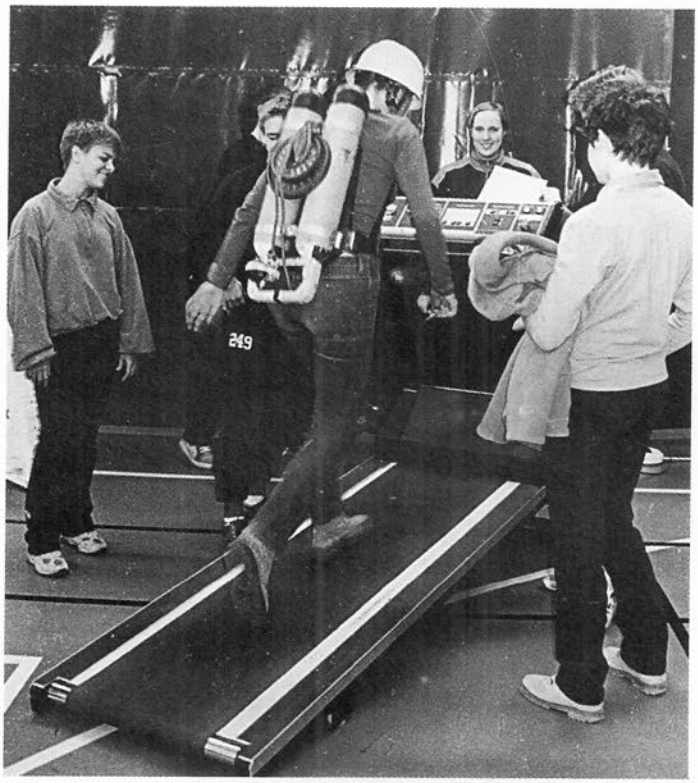

• Påbyggnadsutbildning

Här erbjuds en 16 veckors påbyggnadsutbildning för ambulanspersonal tillsammans med komvux.

• Kortare utbildningar

Idrottsledare, testledare och liknande kan gå kortare kurser i t ex psykiskt omhändertagande och akutsjukvård.

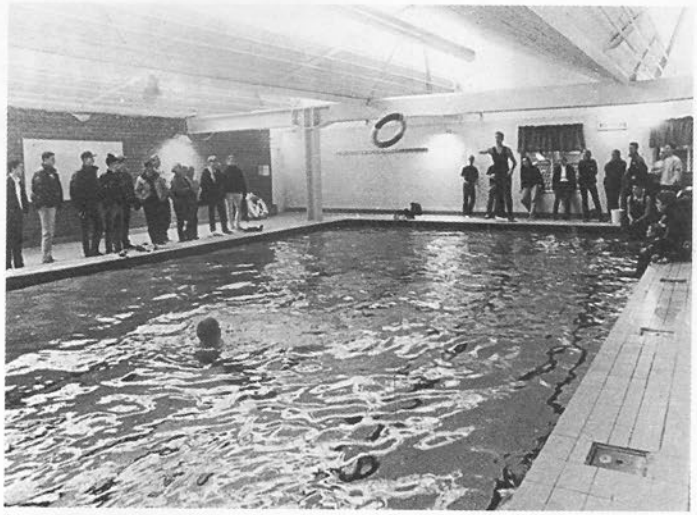

Bassängen är 20 x 8 meter med ett djup på 3,8 mter. Här tränas bl a dykning.

VD för Doctus-gruppen är Curt Malmsten, 53 år, läkare och brandmästare.

– Vi hyr de här fabrikslokalerna av företaget Landvik & Dahl som också svarat för ombyggnader och inredning. Investeringskostnaden är cirka 20 miljoner kronor.

Men Räddningsgymnasiet förfogar också över gamla brandstationen i Gustavsbergs Hamn, puben intill samt elevbostäder som finns i övre Stenhuset på Algatan och i annexet till gamla brandstationen

– Av gymnasiets 230 elever kommer 190 från Stockholmsregionen och 40 från övriga landet. Därför har vi rum där eleverna kan bo, vilket fungerar väldigt bra.

– En bit mark arrenderas också av Gyllenforsen Fastigheter för utomhusövningar.

Doctus-gruppen har idag 36 fast anställd personal.

• Räddningshälsan

som också ingår i Doctus, håller till i gamla brandstationen, är företagshälsovård för personal från räddningstjänst, luftfartsverket, kustbevakningen och från kärnkraftverk.

• Högskoleutbildning i Gustavsberg år 2001

Curt Malmsten avslöjar att en högskoleutbildning i riskhantering planeras att starta i Gustavsberg år 2001. Den tar bl a upp olika säkerhetsrisker som spionage, kapning etc. och skall motsvara 180 poäng och samordnas med andra högskolor. 30 elever beräknas kunna studera på högskolan.

– Då kan det bli aktuellt att bygga ytterligare lektionssalar och ett riktigt studentcampus.

Text: BIRGIT WAHRENBERG

För att kunna höjdförflytta skadade används s.k. japansk . Elever övar med en skademarkör.

Med siktet inställt på framtiden

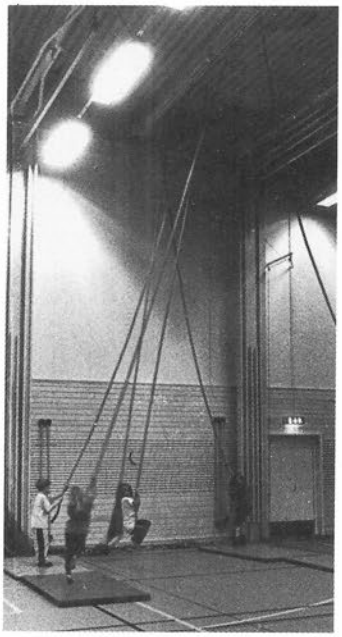

Ovan t.v.: Ett grått troll var gåvan som Margareta Nachmanson , t.v., överlämnade till skolans rektor Helena Weiss-Larsson. T.h.: Den vackra idrottshallen.

Ösbyskolans invigning markerar avslutningen på Värmdös storsatsning på skolor, 350 miljoner kronor, under den senaste 2-årsperioden, sade kommunstyrelsens ordförande Margareta Nachmanson, t.h., (m) när hon tillsammans med skolstyrelsens ordförande Anne Forslund (c) invigde Ösbyskolan den 10 december.

Stämningsfull invigningssång av Ösbyskolans elever. Invigningscermonin ägde rum i Arkaden, skolans centrala byggnad med bl a skolrestaurang och bibliotek.

Anlita det enda slamsugningsföretaget på Värmdö

MILJÖ VISION

Vi slamsuger din slutna tank
och även din slamavskiljare.
Vi högtrycksspolar din infiltrationsanläggning
och dina avloppsrör

Ring 570 300 14

Jour dygnet runt

PER GÖRANSSON MED PERSONAL

"Inte trodde jag matte kunde vara så roligt" Nära 400 i Värmdö utbildas i Kunskapslyftet

Orienteringskurserna är välbesökta. Monica Hjeltman (i mitten), studievägledare på komvux, och Kicki Pierre (t.h.) arbetsvägledare på arbetsförmedlingen har samlat en grupp.

❑Ulf, 41, arbetslös, förut kock och fritidsledare i tio år, vill ta reda på sin egen kunskapsnivå och om det kan bli aktuellt med studier på komvux, eventuellt på gymnasienivå

– Därför är den här orienteringskursen som komvux ordnar givande, säger Ulf. Dels träffar olika människor, dels får man insikt i skolans verksamhet.

– Som det ser ut nu lutar det åt en satsning på fritidsledarutbildning.

Yvonne, 36, är arbetslös sedan 1991. Hon har haft en del tillfälliga jobb som t ex busschaufför.

– Jag är intresserad av typiska "killjobb" men i den mån det överhuvudtaget råkar finns några sådana har jag ändå ingen chans eftersom jag är tjej.

Tess, 32, är arbetslös och har tidigare jobbat som vårdbiträde, men måste omskolas.

– Jag vill veta vilka utbud av yrken som finns, det skall vara något som passar just mig.

Positiv kick

Både Yvonne och Tess tycker att orienteringskursen betytt en positiv kick.

– Vi har haft vägledning i matte, svenska och samhällskunskap. Dessutom har vi arbetat med video och lyssnat på olika föredrag. Häromdagen var vi förresten ute på Bildskolan ute på Norra Lagnö. Vi fick teckna och det var både kul och intressant. Inte trodde jag att vi hade sådana talanger.

Ulf Carlström.

– Förresten, säger Tess, när jag gick i grundskolan tyckte jag matte var tråkigt. Men genom erfarenheter i arbetslivet har jag upptäckt att matte faktiskt är väldigt intressant.

Inom ramen för det sk Kunskapslyftet har komvux under hösten fyra veckors orienteringskurser för arbetslösa.

– Målsättningen är att deltagarna själva skall komma fram till något arbete som man tror på och hitta en lämplig utbildning, säger Monica Hjeltman, studievägledare på komvux och Kicki Pierre arbetsvägledare på arbetsförmedlingen

Sedan sommaren har komvux och arbetsförmedlingen kontaktat över 700 arbetslösa i Värmdö. Monica Hjeltman och Kici Pierre har haft personliga samtal och personlig vägledning med en professionell studievägledare.

Ny chans till gymnasiestudier

Kunskapslyftet är en femårig satsning från staten, som i första hand vänder sig till vuxna arbetslösa som helt eller delvis saknar 3-årig gymnasiekompetens. Värmdö har fått 10,8 miljoner kronor för tre terminer för att genomdriva Kunskapslyfet här i kommunen. Målet är att halvera arbetslösheten och det är komvux som har huvudansvaret. Inom Kunskapslyftet utbildades motsvarande 379 personer på heltid hösterminen 1997

Den som är arbetslös och har rätt till ersättning från A-kassa eller KAS kan få särskilt utbildningsbidrag för heltidsstudier med motsvarande ersättning. Övriga arbetslösa kan söka studiemedel.

Värmdö Komvux försöker, så långt det går, ordna utbildningar som passar den enskilde. Man kan välja bland kurser inom komvux, folkhögskolor och studieförbund.

Är man arbetslös snickare och tillräckligt många är intresserade , kommer vi att ordna kurser i betongteknik, berättar Göran Lundgren, rektor på komvux i Värmdö.

– Är man arbetslös kontorist kan vår ekonomiutbildning kanske bredda kompetensen. Och är man arbetslös byggnadssnickare kan vi i samarbete med en entreprenör ordna kurser i restaurering av gamla hus.

Starta eget och data populärast

Göran Lundgren berättar att Starta eget- och datakurserna är särskilt eftertraktade.

– Vår "företagsskola" med heltidsstudier under ett år ger en god grund för den som funderar på att starta eget eller skaffa sig en ekonomisk grundutbildning på gymnasienivå.

– I samarbete med ett utbildningsföretag kommer vi att ordna en ettårig utbildning på distans i distansarbete. Huvuddelen av utbildningen är olika datakurser (man kan låna dator och modem). Företagsekonomi och en kurs i småföretagande ingår också.

Text: BIRGIT WAHRENBERG

Statistik om komvux

766 kursdeltagare finns registrerade vid Värmdö Komvux höstterminen 1997. 121 av dessa har avbrutit studierna. 88 är från annan kommun än Värmdö. 566 är kvinnor, 200 är män.

De 766 fördelar sig på följande sätt: 599 grundläggande eller gymnasial nivå, 120 distansutbildning i distansarbete, 34 svenska för invandrare, 13 ambulanssjukvård-påbyggnadsutbildning

Av de 766 studerar totalt 316 på heltid, 239 kvinnor och 77 män.

I annan kommun studerar 162 värmdöbor, 92 kvinnor och 70 män.

De 162 fördelar sig på följande sätt: 137 grundläggande eller gymnasial nivå, 25 i påbyggnadsutbildningar av olika slag. Alla dessa 162 är aktiva.

Inom Kunskapslyftet är Värmdö kommuns målsättning att utbilda motsvarande 320 personer heltid på gymnasial nivå. Höstterminen 1997 utbildades 379 personer.

TÄNK PÅ ATT

I toaletten skall inget
spolas ned som inte passerat
kroppen
(toalettpapper undantaget)

Alltså inte:
strumpbyxor, tamponger, bindor, kattsand,
cigarettfimpar, tops m.m.

Tips:
ha alltid en papperskorg vid toaletten.

TÄNK ÄVEN PÅ ATT

Många miljöfarliga ämnen kan inte brytas ned i våra reningsverk. De passerar rakt igenom och ut i skärgården eller hamnar i slammet t ex olja, bensin, färgrester, lösningsmedel, aceton, fotokemikalier m.m.
Dessa ämnen skall lämnas i en miljöstation.

I Värmdö finns miljöstationer på följande platser:
OK Gustavsberg, Shell Ålstäket, Statoil Brunn, Ingarö, Statoil Djurönbron, Preem Stavsnäs hamn, sopgården Sandhamn.

Överblivna mediciner skall lämnas till apoteket.

Tips om Tops:
Det finns numera miljöanpassade bomullstoppar med pinnar av papp samt med icke klorblekt papper. Inga bomulsstoppar skall spolas ned i toaletten.

Värmdö gatukontor
Va-verket
☎Tel 08-570 381 00☎

Värmdös nye gatuchef:

Spännande uppgifter i en expansiv kommun

❑ Matti Modén, 41 år, (bilden ovan) är ny gatuchef i Värmdö från 20 oktober. Han kommer närmast frrån HSB Bygg AB där han arbetat med bostadsbyggande inom främst Stockholmsregionen, Örebro och Västerås.

– Som gatuchef i en expansiv kommun som Värmdö ser jag många nya och spännande möjligheter. Kommunen är ju både tätort och glesbygd och med omedelbar närhet till storstaden.

– En viktig uppgift för mig just nu är att få grepp och känsla för gatukontorets ekonomi.

Matti Modén har fritidshus i Älvsala ute på Värmdö och bland främsta fritidsintressen framhåller han skärgårdsliv, bad och skridskoåkning tillsammans med familjen. Bio och teater är också angenämt.

VÄRMDÖ KOMMUN

MILJÖAVDELNINGEN TACKAR FÖR VISAT INTRESSE

Följande verksamheter har deltagit i Miljöavdelningens miljöseminarier:

Björkviks Havsbad
Catering Smått & Gott, Värmdö
Djurönäsets Kursgård
Farstavikens Hotell & Kursgård
Grantomta Kiosk & Grill
Ingarös Hjärta
M/S Symfoni, Sten Engström Sjöservice
Qvickens Hamburgerrestaurang
Restaurang Plogen
Runmarö Krog & Dykcenter
Runmarö Skärgårdsservice
Sandhamns Värdshus
Seglarrestaurangen och hotellet i Sandhamn
Stavsudda Krog
Strindbergsgården
Svartsö Krog
Svartsö Sjötaxi
Säby Säteri
Torsbygården
Vånö Fiskodling
Värmdö Bygdegårdsförening
Östra Ekedals Förskola

Aktuella områden för vinterns radonmätningar

❑ Miljöavdelningen i Värmdö utför varje vinter radonmätningar på inomhusluften i hus och lägenheter. Syftet är att kartlägga områden med markradon i kommunen.

– Genom att vi idag har ett stort undersökningsmaterial kan vi relativt säkert säga inom vilka områden det är stor risk för radon och var det inte finns någon risk alls, säger hälsovårdsinspektör Ingegerd Örnstedt.

– Det finns dock områden där få mätningar utförts eller där mätningar varit motsägelsfulla och det är dessa områden vi detta år vill koncentrera oss på.

– Miljöavdelningen vill få större kunskap om Björnö och den gamla delen av Haghulta men också de nybyggda husen i Hagaberg, Farsta Slottsvik och Fågelvikshöjden.

Den som är intresserad av att få en mätning utförd och bor inom något av dessa områden kan höra av sig till miljöavdelningen, tel 08-570 381 00.

– Vi vill också informera om att miljöavdelningen regelmässigt mäter i kommunens alla skolor och daghem och hittills inte uppmätt höga radonhalter i någon av dessa lokaler.

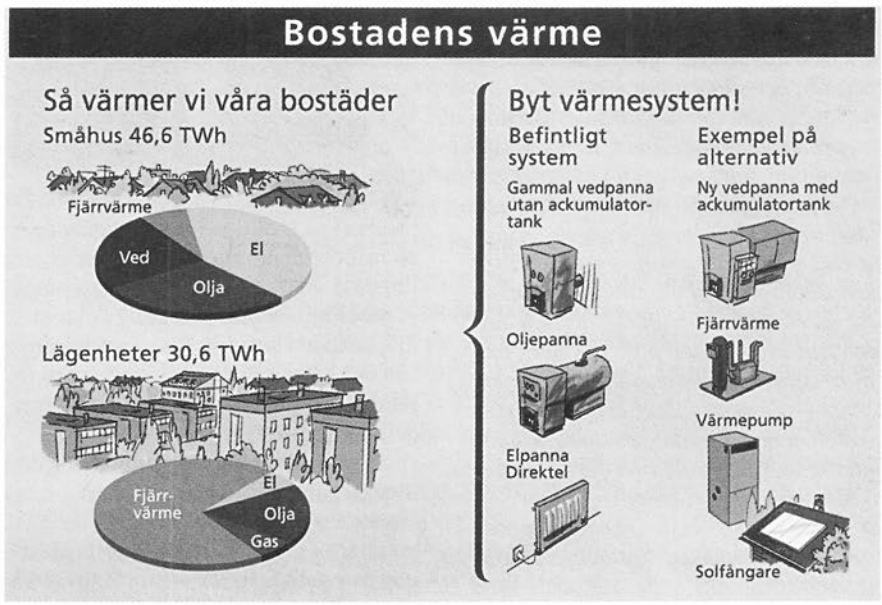

UPPSKATTA MILJÖN OCH TJÄNA PENGAR

- Anslut huset till fjärrvärme
- Byt till miljöanpassad värmepanna
- Anslut en ackumulatortank
- Komplettera med solfångare, bergvärme

Hus med gammal vedpanna kan byta till ny ved- eller pelletspanna med ackumelatortank. Detta sparar energi och miljö genom att en effektivare förbränning erhålles, kolvätеutsläppen minskar med 70 – 90 %.

I tätortsområden är biobränslebaserad fjärrvärme det bästa alternativet.

Hus med oljepanna kan gå över till fjärrvärme eller kombinera med någon form av mark- eller solvärme för att minska oljeförbrukningen.

Hus med elvärme kan med fördel gå över till sol- eller markvärme för att halvera sin elförbrukning.

MILJÖAVDELNINGEN I VÄRMDÖ KOMMUN
08-570 381 00 Källa: NATURVÅRDSVERKET

Värmesystem	Viktigaste problem	Lösning
Vedpanna	Kolväten	Fjärrvärme, ny vedpanna med ack.tank
Oljepanna	Koldioxid och Svaveldioxid	Fjärrvärme eller värmetank
Elvärme	Hög elförbrukning	Värmepump

Årets miljöpristagare:

Med morot och piska sänker Ivar Tammstorps vattenförbrukning

❑Värmdö kommun har beslutat att årets miljöpris på 10 000 kr skall tilldelas Ivar Berg (bild ovan), Tammstorp, Djurö. Motivering:

"Ivar Berg har under många år varit verksam som vattenfogde i Tammstorps samfällighetsförening och där utfört ett engagerat och seriöst arbete. Tammstorpsområdet har gemensam vattenförsörjning och i mitten på 80-talet var det stora problem med saltvatteninträngning i områdets brunnar.. Efter att ha kontaktat miljö- och hälsoskyddskontoret och fått information om vad saltvatteninträngning är och hur man kan undvika det, har Ivar Berg träget arbetat med information och pekpinnar till samfällighetsföreningens medlemmar. Genom att arbeta med både morot och piska har han lyckats sänka vattenförbrukningen i området så avsevärt att man därigenom inte bara kunnat undvika ytterligare saltvatteninträngning utan till och med minska problemen. Ivar Berg är ett bra exempel på vad en person kan uträtta till gagn för ett helt område i en så viktig miljöfråga som dricksvattenförsörjningen utgör."

Ivar Berg är 56 år och har bott på Djurö sedan 1961.

Han beskriver sig själv som en fixare som inte räds att ge sig på det mesta i praktsik väg.

– När vi flyttade till Tammstorp i början av 80-talet tyckte jag att vattnet i brunnen smakade godare än normalt, berättar Ivar. Jag kontaktade Ingegerd Örnstedt på miljökontoret och fick klart för mig att den goda smaken berodde på att det var salt i vattnet.

50-öring i röret

– Jag kontaktade grannarna och berättade om risken för saltvatteninträngning i områdets brunnar och att vi måste bli uppmärksamma på problemet och vara försiktiga med vattenuttaget. Sedan har jag fortsatt med att påpeka och tjata om problemet.

Ivar har ibland använt sig av något okonventionella metoder för att få folk att förstå att man måste spara på vattnet. Som t ex att borra ett litet hål i en 50-öring och sedan stoppa in den i röret.

– Då begränsar man vattenuttaget. Många fastighetsägare har självfallet blivit sura på mig men det bryr jag mig inte om.

– Sedan mitten av 80-talet har Tammstorpsområdet minskat sitt vattenuttag med två tredjedelar.

– Jag känner mig smickrad över miljöbelöningen. Det glada beskedet var så overkligt att jag dubbelkollade en extra gång med kommunens miljöchef Toresjö, säger Ivar glatt. Vad jag skall göra med pengarna? Ja har man sex barn finns det alltid hål att stoppa i.

Ivar Berg tog emot miljöpriset vid kommunfullmäktige i Gustavsbergs Folkets hus den 17 december.

Text: BIRGIT WAHRENBERG

Miljöstipendium till Sundbergs på Biskopsö

❑Värmdöborna Eva och Dan Sundberg (bilden) på Biskopsö är en av dem som får ett miljöstipendium på 25 000 kr av landstinget.

Stockholms läns landsting delar ut årets miljöstipendium till fyra enskilda personer och tre grupper som gjort stora insatser för den yttre miljön. Stipendiaterna får dela på 135 000 kronor.

En gemensam utgångspunkt för de belönade personerna och grupperna är aktiviteter i en uttalad Agenda 21-anda. Det handlar t ex om verksamheter för barn och ungdomar liksom för vuxna inom olika intressesfärer. Även stora insatser för länets natur- och grönstrukturfrågor i såväl tätort som glesbygd är ett påtagligt inslag bland de belönade.

Miljöbelöningarna delades ut i november i samband med landstingets Idédagar på Stockholmsmässan. Prisutdelare var landstingsrådet Märit Friberg som ansvarar för miljö- och skärgårdsfrågor och som personligen engagerat sig i Agenda 21-arbetet i länet.

Eva och Dan Sundberg är bofasta året runt på Biskopsö, längst ut i Stockholms södra skärgård. Dan är deltidsanställd som tillsynsman av Scaniastiftelsen men bedriver med sin fru Eva naturvård på ön i en omfattning som går långt utöver det som kan anses ingå i tjänsten. De har båda, enligt motiveringen till stipendiet, visat stor insikt om behovet av att skona och vårda den känsliga miljön på ön.

– Vi har hållit på i många år, ända sedan början av 1980-talet, själv är jag uppvuxen här på Biskopsö, säger Dan. Förutom att se till Scaniastiftelsens 17 byggnader justerar vi träd och fäller t ex granskog. Dessutom samlar vi ihop ris. Ris är bra för fåglarna att bygga bo i.

Från maj till oktober delar Eva och Dan även på en halvtidstjänst som tillsynsman åt Skärgårdsstiftelsen.

– Vi jobbar med en hel del projekt, t ex faunavårdsprojektet där vi räknar fågelarter. Vidare tar vi grönsiktsprov åt Stockholm Vatten. Sådana prover skvallrar om vattnets välbefinnande.

Stipendiepengarna kommer väl till pass.

– En hel del behöver repareras, kompletteras och nyanskaffas. Bl a en mindre miljöovänlig båtmotor.

Text: BIRGIT WAHRENBERG
Privata bilder

Sociala kör på raps

❑ Socialförvaltningen leasar sedan i somras sex VW Polo diesel för rapsdrift. Det är äldreomsorgen, handikappomsorgen och individ/familjeomsorgen som har två bilar vardera.

– Bilarna är en del av kommunens miljösatsning. Faller försöket väl ut blir det sannolikt betydligt fler under nästa avtalsperiod, säger Greger Hagström, ekonom på socialförvaltnigen. Enligt ett nyligen genomfört test (i tidn Teknikens Värld)

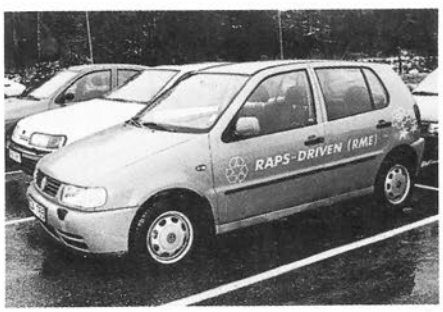

klassas dessa bilar som miljövänligast i Sverige.

Hälsoplanerarna som bildade en lokal folkhälsogrupp

Friskare Värmdö

Folkhälsogruppen Friskare Värmdö bildades 1995 och vi har som mål att förbättra folkhälsan genom ett långsiktigt perspektiv och kan därigenom höja livskvalitén för kommuninnevånarna.

I vår handlingsplan ingår ett stort antal delmål och mål. Under 1997 har vi uppnått följande delmål, berättar Hälsoplanerarna Birgitta Johansson och Marianne Löfmark.

• Värmdömålet

FOLKHÄLSOGRUPPEN FRISKARE VÄRMDÖ utlyste i februari, en tävling bland intresserade lunchrestauranger om "Vilket är Värmdös bästa lunchställe?"

Med ordet "bästa" lades tyngden på helheten av vad restaurangen presterade. D v s hur och var maten tillagades, miljön som omgav gästerna, rökfri miljö och näringsinnehållet på maten.

Syftet med tävlingen var att ge så många lunchmatgäster som möjligt tillfälle att äta en mer *hälsosam* Dagens Rätt.

– Hälsosam innebär att äta lite mindre fett och öka mängden av potatis, pasta, ris, rotfrukter och grönsaker, säger Marianne Löfmark.

Testpanelen, med representanter från Värmdö kommun och Värmdö Primärvård, provåt anonymt på deltagande restauranger och hämtade Dagens Rätt för näringsvärdesanalys. Proverna analyserades av SVELAB.

Till vinnare i Värmdö-målets tävling utsåg testpanelen Restaurang Bryggan med motiveringen:

"För att med nytänkande matkreativitet ha höjt den hälsosamma husmankostens betydelse."

• Tjustvik- och Gottholmarundorna

TJUSTVIKSRUNDAN har av gammal tradition varit en omtyckt promenadväg, men som nu behövde rustas upp och i samband med detta gjordes en vandringsledsmarkering.

– Det hela började med att GFAB kontaktades om markfrågorna. Sven-Inge Landmark och Tommy Hasseltorp på kommunens arbetsmarknadsenhet, fick frågan om upprustning, berättar Gunnar Steen, Naturskyddsföreningen.

Upprustningen skulle göras genom ifyllning med stenkross och dränering på vattensjuka ställen. Detta för att få rundan framkomligare året runt. Anslagstavlor och skyltar tillverkades och sattes upp av arbetsmarknadsenheten.

– Jag funderade också på en kortare runda då Tjustviksrundan är ganska lång, 5 km närmare bestämt.

– Jag tog kontakt med Margareta Westerberg som arrenderar Gottholmahagarna för hästbete, berättar Gunnar vidare, och vi kom snart överens och nu har vi fått den kortare varianten - Gottholmarundan 2,4 km, men där finns 2 stättor så man kan man inte utan vidare komma fram med barnvagn, utan får ta den långa rundan istället.

– Arbetsmarknadsenhetens "grabbar " har gjort ett jättefint jobb, dom har också tillverkat rustika sittbänkar med bord utplacerade på två rastplatser utmed Tjustvikens strand. Här kan man passa på att sitta och njuta av den fina utsikten.

Rundorna är på olika sätt sponsrade av: GFAB, Margareta Westerberg, JM Bygg, Café Gustavsberg, Gustafsbergs Värdshus och Jan Wallén Melmac AB. Folkhälsogruppen är mycket positivt till den totala respons alla visat för projektet. Gunnar framför härmed sitt stora TACK!

Invigningen skedde i september i samband med Riksmarschen som hade start och mål vid Kattholmen, där också en av rundornas översiktskartor finns. Den andra finns vid busshållplatsen vid Slottsträdgården. Parkering finns dels på Kattholmen, dels vid bommen på Gottholmavägen.

Vill man ha en karta i handen är Värmdö Företagarkarta perfekt. Den kan du hämta gratis hos bl a Café Gustavsberg.

• "Med gemensamma krafter för barn i riskzon"

JAG OCH TVÅ KOLLEGOR PÅ BARNAVÅRDCENTRALEN fick en inbjudan av Skandia att närvara vid deras seminarium "Med gemensamma krafter för barn i riskzon.", i augusti 1996. Då väcktes idén att genomföra detta i Värmdö, berättar Birgitta Johansson.

– De flesta av våra barn har växt upp med kärlek och omtanke. Men av erfarenhet vet vi alla som arbetar med barn/ungdomar att många mår dåligt idag. Några har redan som små fått ta över föräldrarollen och med det också ansvaret.

För att kunna hjälpa dessa barn/ungdomar behöver vi varandra i arbetet. Grundläggande är att respektera varandras kompetens och att vi har likartade mål, oavsett var vi arbetar.

"Med gemensamma krafter för barn i riskzon" genomfördes i september på Gustavsbergsteatern med ca 130 åhörare från bland annat kommun, landsting, frivilligorganisationer, kyrka, polis, företag med mera. Hans Svensson, kriminalinspektör från Göteborg, berättade om sina erfarenheter med att arbeta med utsatta barn och gav exempel på hur man tillsammans kan skapa bra nätverk. Kjell Lund, lärare från Örebro, pratade om svårigheterna med enskilt arbete för barn/ungdomar och poängterade vikten av att ha samarbetspartners för att kunna jobba med gemensamma krafter.

Några av deltagarnas kommentarer:

– Jag har länge tyckt att samarbetet ska öka för barnens bästa, osäkra yrkesroller gör att man inte vågar se andras resurser.

– Det enda rätta är att arbeta för samverkan.

– Den inslagna vägen är god - att knyta samma med gemensamma seminarier - vi får samma information samtidigt. Det blir trots allt lite lättare att lyfta på luren efteråt och samverka i olika frågor

Marianne Löfmark
Hälsoplanerare
Värmdö kommun
570 382 20

Birgitta Johansson
Hälsoplanerare
Värmdö primärvård
718 73 86

En glas renat satt fint! sa nämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har haft studiedag på Skeviks Kursgård om bl a avsaltat dricksvatten. Avsaltningens principer, processer och utveckning diskuterades och praktiska erfarenheter redovisades från en anläggning på Smådalarö Gård.
Klas Horngren, t.h, från företaget Skärgårdsvatten, Nämdö, tillverkar anläggningar för hushåll. Det är ett mindre vattenverk som gör dricksvatten av saltvatten, upp till 1500 liter/dygn.
Clas tog med sig en demonstrationsanläggning i den egna båten från Nämdö till Skevik och lät nämnden smaka uppumpat och avsaltat vatten direkt ur Skeviken. Ordförande Agneta Ericsson, t.v. (mp) och de övriga politikerna passade på att ta ett glas "renat" före lunch.

STIPENDIATER 1997

MARTIN SAVING, 22 år, har utsetts till 1997 års kulturstipendiat. Martin Saving är musiker och violinist. Stipendiet är på 10 000 kr.
PETTER LINDGREN och BOSSE SVENSSON har tilldelats årets Barn- och Ungdomsledarstipendium på 10 000 kr. Petter Lindgren för hans insatser i gruppen "Förälder på stan" och Bosse Svensson för hans engagemang i Värmdö Sjöscoutkår.

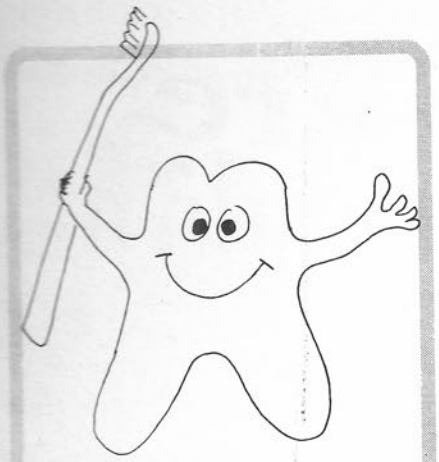

VÄRMDÖ TANDLÄKARNA

Leg tandläkare
Stefan Jonsson
Tel 570 323 88

Anders Wahlberg
Tel 570 319 80

* Barn och ungdomstandvård
* Behandling och kostnadsförslag omgående
* Estetisk tandvård
* Anslutna till försäkringskassan
* Akuta patienter välkomna

Björnskogsvägen 26
Gustavsberg

SVERIGES TANDLÄKARFÖRBUND

Välkommen!

Babysim

Wermdö – Nacka
Vi startar kurser i jan och kan erbjuda er
Nybörjarkurser Fortsättningskurser
Miniplask 1 – 2 år Plask och lek 2 – 4 år
Auktoriserade ledare. Varm pool.
Vi badar i Ekedalsskolan.
För bokning och inf ring 08- 570 220 43

Akupunktur • Homeopati
SOLVEIG IZZO NATURMEDICIN
Solveig Izzo
Tel: 08 - 570 190 99
Backstigen 4, Mörtnäs

Det där med dåtid är kanske inte så dumt inför framtiden

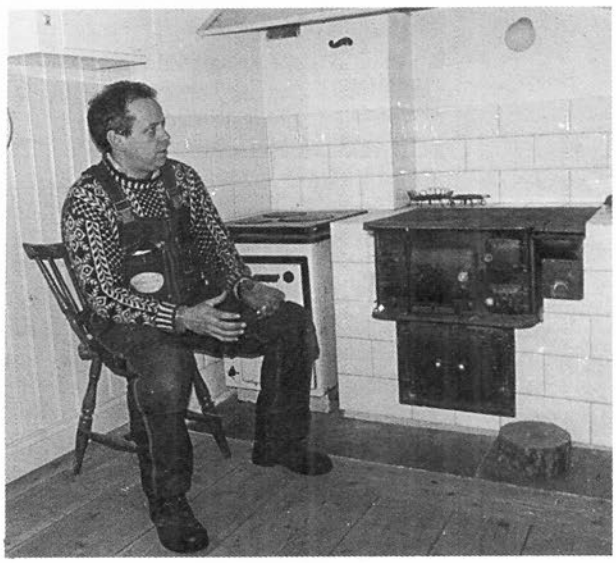

T.v.: Sverker Sihlberg berättar om renoveringen av torpet Ebbalund (t.h.) som idag återskapats i ursprungsskicket från 1700-talet.

Ebbalund på Gamla vägen 2 i Gustavsberg, var inte mycket mer än en spillra av ett gammalt 1700-tals torp när Värmdö tidning skrev om det för ca 5 år sedan. Det var i samband med att snickaren Sven-Erik "Sverker" Sihlberg från Saltsjö-Boo köpt torpet av Gustavsbergs fastigheter för en krona och bestämt sig för att renovera det och starta en hantverksskola med utbildning i äldre byggteknik.

❑Sverker Sihlberg har arbetat hela sitt verksamma liv i byggbranschen och när han för ca 15 år sedan helt övergick till att jobba med gamla hus, insåg han snart att han nästan var ensam om intresset och kunskapen om våra förfäders boningar.

–Redan 1989 bestämde jag mig för att försöka dra igång någonting på egen hand och vände mig bl a till Regionala yrkeskommitén, en sammanslutning i byggbranschen, för att presentera mina idéer om byggnadsvård och utbildning, men jag fick ingen riktig respons, berättar han. Men så 1991 när arbetslösheten började få grepp om Sverige, tog de själva kontakt med mig och menade att det där med dåtid kanske inte var så dumt inför framtiden! Det var så det startade!

- Jag åkte sen runt och letade efter möjliga objekt att jobba med och jag hittade fem: Värmdö prästgård, Kummelnäs gård, Långa raden i Velamssund, Ebbalund och Mjölnargården i Djurgårdsstad.

Jag tog reda på vem som ägde fastigheterna, kontaktade dem och frågade om de var intresserade av att bevara dessa hus. När jag fick "napp" var det finansieringen som måste lösas. Jag insåg att vissa av dem kunde bli väldigt kostsamma, så jag vände mig till Amu-gruppen för att höra om de var intresserade att ta in utbildningar i byggnadsvård i samarbete med mig.

Och på det sättet startade vi upp Velamsund, Ebbalund och lite senare Mjölnargården. Värmdö prästgård och Kummelnäs gård revs dessvärre.

– Ebbalund var i mycket dåligt skick när jag köpte det 1992, ingen annan hade nog kommit på tanken att restaurera det. En av Sveriges främsta experter på svampangrepp sa vid ett besök, att detta var det absolut värsta han hade sett. Köpet av Ebbalund , restaureringen och starten av hantverksskolan gick slag i slag. Skolan ingick redan i bygglovet och restaureringen blev ett första utbildningsprojekt i byggnadsvård, där Sverker och ett tiotal arbetslösa träarbetare jobbade efter de förutsättningar som fanns i huset. Samtidigt pågick Långa raden ihop med Amu-gruppen.

Blundar för problemen

– Jag gick aldrig själv in i det projektet, men Långa raden hade inte stått kvar idag om inte jag hade tagit fram det och belyst det som ett utbildningsprojekt.

Men, fortsätter Sverker man måste starta med det som är problemet!

Om ett hus har en skada så finns det en anledning till skadan, men det är otroligt ofta som man blundar för det.

På Långa raden började man med att putsa och fila på väggarna, när problemet var att huset stod i vatten. Och givetvis började snart de "fina" putsytorna spricka, vilket enbart resulterat i onödigt jobb och extra kostnader.

Hade man istället åtgärdat det som egentligen var fel, hade det aldrig blivit några problem.

Efter Ebbalund har vi renoverat ytterligare två projekt med samma grava skador och efter en sådan "vända" blir de flesta problem bagateller!

Kummelnäs gård som revs och som det var mycket skriverier om innehöll inte ens en promille av de här problemen, men huset innehöll enormt mycket historia och det jämnade man med marken! Värmdö prästgård likaså. Den var jag och besiktigade och kom fram till att den inte var några problem att göra i ordning. Däremot såg den utvändigt rätt risig ut med en veranda som rasat ihop osv. Men om någon hade ansträngt sig att krypa och kontrollera de vitala delarna så hade de kunnat konstatera att de var till 99 procent i nyskick!

Och det är så det är! Det tar förstås tid att lära sig detta och tyvärr hinner många fina gamla hus under tiden gå i graven.

Sverker driver Ebbalund hantverksskola på egen hand.

– Jag har inga som helst bidrag, utan får själv finna olika finansierer som vill utnyttja skolan. Det sker bl a genom att Riksantikvarieämbetet, statliga institutioner och kommuner vänder sig hit och köper restaurering av gammal bebyggelse eller utbildning i byggnadsvård. Utbildningen bedrivs delvis på Ebbalund, men

I ett projekt tillsammans med Riksantikvarieämbetet byggde Sverker tillsammans med deltagarna på Ebbalund en kalkugn.

framför allt på den arbetsplats där det projekt vi för tillfället jobbar med finns. Just nu arbetar vi med att restaurera en stor statarbyggnad på Överjärva Gård i Solna.

När vi blir erbjudna ett projekt, går vi först in och synar det.

Är det någonting för oss, vad vill dom, vem är hyresgäst, vad är tanken och ändamålet med restaureringen och var ligger "ribban" någonstans.

–Sen sätter vi oss ner i en första förhandling med uppdragsgivaren och diskuterar dessa frågor. Egentligen är det ju ingen annan än *huset själv* som ska bestämma hur det ska vara, hur det helt enkelt alltid har varit. Men så enkelt är det förstås inte. Vi väljer väldigt noga de projekt vi går in i, det gäller både byggprojekt och förfrågan om utbildning. Ambitionsnivån är ibland så låg att vi blir tvungna att tacka nej.

De som söker sig till kursen är övervägande arbetslösa byggnadsarbetare. Hittills har drygt 100 elever gått olika långa/korta utbildningar, 25-30 elever per år.

Nio veckors grundutbildning

Den kurs som pågår nu startade i september med 12 elever. Uppdelade i tre grupper börjar de med nio veckors grundutbildning på tre olika "stationer".

Tre veckor av allmän och grundläggande introduktion, lika många veckor i timringsteknik och så tre veckors finsnickeriarbeten på Ebbalund.

Just nu jobbar en av dessa grupper här på "Ebba" med att bara lära sig tillverka fönster och karm, berättar Sverker. Så småningom kommer de tillbaka och jobbar med dörrar. De måste helt enkelt lära sig att förstå hur det en gång var tillverkat. Timringsutbildningen sker däremot ute på arbetsplatsen där de får vara med och bygga ett timmerhus. Under kursen får eleverna lära sig att förädla trävaran, formge material och intriörer på det gamla sättet.

När grundutbildningen är klar kan de förhoppningsvis timra, tillverka dörrar och fönster och då är det dags att gå ut och jobba på det specifika huset och lära sig hur man renoverar allt detta. Då kommer de tillbaka till verkstan på Ebbalund för att jobba med befintligt material, i det här fallet från Järva Gård och renovera det här under handledning.

Vi går in i verkstaden där fyra grabbar tränar några moment i finsnickeri. Det gäller att foga ihop fönster och karm på gammalt vis, utan spik eller skruv, göra reparationer och ilagningar samt glasa och kitta.

–Ja, här får man verkligen lära sig allt från grunden. Sånt som man inte haft en aning om tidigare, säger Lasse som tidigare bara arbetat med den moderna tekniken, gips/spånskivor, plast, spik skruv osv.

– Det är två helt skilda världar, konstaterar han. Det här är mycket pillrigare.

Lasse som började utbildningen i september har nu snart avverkat sina tre stationer:

– Snart övergår vi till arbetet med byggnaden på Överjärva gård, där vi först kommer att jobba med stommen och praktisk timring och sen med fönster, dörrar och till sist med interiören.

Lasse som är arbetslös och kommer från Upplands Väsby sökte utbildningen på Ebbalund via Solna stad. Just nu är det också bara via Solna eleverna kommer men inom kort räknar vi med att även Värmdö ska kunna erbjuda kommuninvånarna en utbildning i byggnadsvård/byggnadsteknik på Ebbalund.

– Vi kommer troligen att inleda ett samarbete med dem via Komvux och kunskapslyftet inom kort, avslöjar Sverker.

Det finns tre lärare knutna till Ebbalund, en timmerman som jobbar med timringsteknik, en som jobbar med allmän byggteknik och teori och så är det Sverker som jobbar med inredningssnickerier.

Det innebär i praktiken en lärare på 4 - 6 elever, vilket är bra men också en förutsättning för den här utbildningen, anser Sverker.

Två av lärarna finns ute på den arbetsplats som vi för tillfället jobbar med, medan Sverker är på Ebbalund med elever i perioder.

Där emellan kan lokalerna stå tomma. Om vi jobbar med ett murat hus som inte består av en enda trädetalj, ja då sätter vi förstås inte vår fot härinne, då sker hela utbildningen på plats.

Från renässans till funkis

– På måndagar har eleverna teori, då läser de kulturhistoria och får lära sig olika hantverksdelar. Vi pratar mycket om material och kvalitet. En viktig del av teorin är "läran om skadorna", att förstå hur och varför skadorna uppkommit och vad för åtgärd man kan eller måste vidta. Det finns väldigt dålig kunskap om just detta. Vår utbildning sträcker sig från medeltid fram till 1950-60 talet och vad det gäller kulturstilar så börjar vi med renässansen och slutar vid funkisen på 50-talet, den blir liksom epokavgörande. Vi undervisar själva till stor del men vi anlitar också föreläsare, skickliga människor inom sitt område.

Matematik ingår också i teorin liksom dokumentationslära. Att lära sig dokumentera en byggnad med skevheter och skavanker och föra över det på ritning är en viktig del av arbetet. För när man tex lossar på ytskiktet i en gammal byggnad ska man, som en arkeolog, kunna gräva vidare och lämna referenser efter sig.

På tisdag - fredag är det praktisk byggnadsvård på schemat och då jobbar killarna i sina grupper eller med projektet när de kommit så långt, men mycket av teori och praktik går förstås i varandra.

– När killarna i den nu pågående utbildningsgruppen kommit så långt att de är helt verksamma på Järva Gård, ska jag starta upp en ny utbildning. Då börjar vi om igen och då blir det ett annat mycket intressant projekt som vi ska jobba med.

Detta vill Sverker dock återkomma till, men han avslöjar i alla fall att det rör sig

– Här får man lära sig allt från grunden, sän´t som man inte haft en aning om tidigare, säger Lasse, som påbörjade sin utbildning på Ebbalund i september

om ett projekt som kommer att belysas under Kulturhuvudastadsåret 1998 och att det blir en utbildning i byggnadsvård med tonvikt på trähus i ett alldeles speciellt byggbestånd.

Till detta projekt kan byggnadsarbetare söka in på kursen via Komvux i Värmdö. . Sverker påpekar att ingen utbildning kan bli identiskt lik en annan, eftersom det beror på projektet man för tillfället jobbar med och inget hus är ju det andra likt. Grundtesen är dock att utbildningen alltid ska innehålla en dos kulturhistoria, en dos med dörrar och fönster och en dos med skador och problem.

1996 fick Riksantikvarieämbetet i uppdrag av staten att satsa på den gamla bebyggelsen i Sverige. Tillsammans med länsstyrelserna och länsmuseerna valde Riksantikvarieämbetet ut 70 projekt över hela landet som fick finansiellt stöd för att utveckla kunskaper i traditionella tekniker och material. Varje projekt satte upp sina egna mål och ansvarade för att det genomfördes under 1996.

Kalkugn

– Jag fick förmånen att vara med, berättar Sverker och var det något jag ville lära mig ihop med deltagarna på Ebbalund, så var det att bränna kalk och ta reda på historien om kalk och kalkbränning i Sverige. Ett ganska outforskat område. Så vi valde helt enkelt att bygga en kalkugn här uppe i backen för att sen äntligen kunna ta reda på hur det går till att bränna kalk. Det är inget latmansgöra precis, dygnet runt i fyra dygn pågår bränningen.

– Vi som jobbar med gamla hus känner väl till varandra, de flesta är statliga och kommunala institutioner, men det finns en och annan privat aktör som jag också.

– Projektet tillsammans med "ämbetet" är avslutat, men de håller fortfarande kontakt med mig eftersom de tydligen tycker att Ebbalund fungerar bra. Jag känner i alla fall ett väldigt stöd från dem.

Byggverksamhet

Numera ingår även en byggfirma i verksamheten. Så skolan är en del där vi bedriver kontinuerlig utbildning och information om gamla hus, byggverksamheten en annan där vi bara jobbar med problemhantering, restaurering och renovering av kulturbebyggelse. Alltsammans lyder under Ebbalund AB och målsättningen för de bägge verksamheterna är densamma: Att endast jobba med äldre bebyggelse och ta hand om den på rätt sätt.

De åtta anställda på byggsidan, snickare, timmermän och lärare kommer alla själva från den här utbildningen, duktiga killar som visat stort intresse för jobbet och som jag därför har plockat in i verksamheten.

Om några veckor ska de börja restaurera en stor 1700-tals byggnad, ett arbete som kommer att pågå ca 1,5 år. Där ska de bland annat lätta på ytskicktet, målat på 1700-talet, för att komma åt problemen med stommen, och sen sätta tillbaka det igen. Det är rena konservatorarbetet. Vi jobbar mycket åt kommunerna men även åt privatpersoner, men vi jobbar också med handlingsprogram, till dem som redan har en hantverkare inkopplad. Någon reklam för företaget har Sverker inte gjort. Vi håller en ganska låg profil. Kunder jag arbetat med, ofta kommuner, har återkommit och sen har det faktiskt fortsatt ryktesvägen. Men det är en snäv bransch, så gör man bort sig är man helt ute.

– Jag är inte ute efter att företaget ska ge mig en förmögenhet utan jag håller mig i verkligheten. Jag har min försörjning här och bolaget går runt. Det går upp och ner som allt annat, det är ju ganska nytt och vi har investerat rätt mycket hittills. Men verksamheten ökar stadigt med 10-20 procent per år och vi kan snart vara betydligt fler här, det tycker jag är ett bra betyg. Men man kan ändå inte ta något för givet, det vikigaste är att se till att det finns pengar till löner hela tiden, sen är det bara att jobba och se tiden an. Hade jag börjat tulla på intäcker hade jag aldrig kommit så här långt. Det var bra "svettigt" i början, påpekar han. Men jag har hela tiden trott att det här är något att satsa på, något för framtiden.

Text: RENÈE ENGSTRAND

Lång erfarenhet

Vi tömmer din avloppstank och slamavskiljare på VÄRMDÖ

CIJA TANK AB

JOUR DYGNET RUNT

08 - 715 01 30

- SLAMSUGNING - AVLOPPSTANKAR, AVSKILJARE
- AVLOPPSSPOLNING - RENSNING AV STOPP
- VILLA OLJETANK RENGÖRINGAR - BESIKTNING
- VATTENLEVERANSER - TILL POOL OCH BRUNN
- RENGÖRING - DRICKSVATTENBRUNNAR

ORIGINALET 1958 SEDAN

Vi arbetar för miljön och utför slamtömningar med fordon som klarar de stränga miljökraven som ställs i Stockholm Stads miljözon.

Information till Värmdös pensionärer

Avgifter 1998

Hemtjänstavgift

Taxerad ink + Kapital		Månadsavgift Omvårdnad	Timavgift städning
	-60 000	120	48
60 001	-80 000	207	61
80 001	-100 000	276	84
100 001	-120 000	347	109
120 001	-200 000	450	132
200 001	-	553	169

Tillfällig hemtjänst. Max 6 månader

Taxerad ink +	kapital	Vekoavgift
	60 000	120
60 001	-80 000	207
80 001	-100 000	276
100 001	-120 000	347
120 001	-200 000	450
200 001	-	553

Hemtjänstavgift vid gruppboende

Taxerad ink +	kapital	Månadsavgift
	-60 000	314
60 001	-80 000	450
80 001	-100 000	614
100 001	-120 000	784
120 001	-200 000	977
200 001	-	1 229

Avgift för kost vid gruppboende (vårdboende sjukhem)

1 960 kr/mån

Avgift vid trygghetslarm

120 kr/mån

Avgift för tillfälligt boende

Dygnsavgift vård	Dygnsavgift kost
100 kr	64 kr

Måltidspriser i servicehusens restauranger

Lunch pensionär	40 kr
Lunch övriga	45 kr
Matlåda	37 kr

Snöskottning

Den som har behov av snöskottning kan ansöka om detta. Kontakta respektive äldreomsorgssekreterare.

Äldreomsorgsavdelningen

Äldreomsorgsavdelningen finns inom Värmdö socialförvaltning, Skogsbovägen 11. Postadress: 134 81 Gustavsberg.
Tel 08-570 381 00. Fax 08-570 383 17.
Socialnämndens ordförande: Ari Ohlsson (m)
Äldreomsorgschef: Monica Fransson

Äldreomsorgssekreterarna till Din tjänst

När det gäller ansökan om hemtjänst, olika boendeformer och färdtjänst är pensionärerna välkomna att kontakta någon av äldreomsorgssekreterarna.De träffas på socialförvaltningen, Skogsbovägen 11, Gustavsberg, tel 08-570 381 00.
Äldreomsorgssekreterarna är:

Thomas Wallenblad
Ann-Charlotte Cederqvist
Tina Tordön
Anne Hedbom

Äldresomsorgssekreterarna i Värmdö. Fr. v: Thomas Wallenblad, Tina Tordön, Ann-Charlotte Cederqvist och Anne Hellbom.

Förbehållsbelopp

De medel den enskilde skall ha kvar för eget bruk efter att ha betalat skatt, hyra och kommunala avgifter för äldreomsorg och kommunal hemsjukvård.
I Värmdö kommun uppgår förbehållsbeloppet för en ensamstående till 3 035 kr och för maka/sambo 5 176 kr. Personer som är bosatta vid ett sjukhem med helinackordering har ett annat förbehållsbelopp. Förbehållsbeloppet beräknas enligt följande: den enskilde förbehålls ett belopp för personliga behov som uppgår till 30 procent av den normalt utgående folkpensionen för ogift ålderspensionär inklusive pensionstillskott samt 20 procent av skillnaden mellan den sammanlagda inkomsten efter skatt och folkpension.
Nedsättning av avgift kan ske om den enskilde saknar realiserbara tillgångar.

Färdtjänst

Färdtjänsten är ett komplement till den övriga lokaltrafiken i länet. Den är till för Dig som på grund av funktionshinder inte kan åka med buss, tunnelbana eller tåg. i stället får Du åka taxi eller specialfordon med plats för rullstol. Den kostnad du betalar överstiger inte kostnaden för SL-kort. Vänd Dig till respektive äldreomsorgssekreterare för ansökan om färdtjänstlegitimation. Du måste kunna styrka Ditt behov genom läkarintyg.

Hemtjänst i ordinärt boende

Om Du har svårt att klara Dig själv kan Du få hjälp i hemmet av ett vårdbiträde i hemtjänsten. Avgiften för hemtjänst är beroende av vilken inkomst man har och under hur lång period man behöver hjälp. Avgift se till vänster här intill.

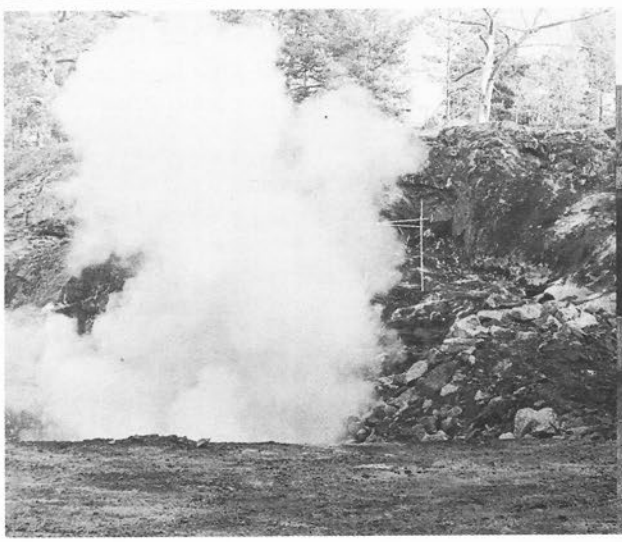

Socialnämndens ordförande Ari Ohlsson avfyrande det första sprängskottet för utbyggnaden av servicehuset Gustavsgården i slutet av oktober. Representanter för kommunens pensionärsorganisationer, servicehusets personal samt entreprenören såg till att allt gick rätt och riktigt till.

Första sprängskottet för 36 vårdbostäder i Gustavsgården Inflyttningsklara i september nästa år

– Värmdö kommun växter snabbt, vilket innebär stora utbyggnader inom de flesta kommunala sektorer. Många av våra äldre skall ha ett värdigt boende och inte behöva flytta till en grannkommun. Ett steg i den riktningen är utbyggnaden av Gustavsgården.

Det framhöll socialnämndens ordförande Ari Ohlsson när han i slutet av oktober avfyrade det första sprängskottet för det nya vårdboendet vid Gustavsgården i Gustavsberg.

Anläggningen skall stå klar den 15 september 1998.

Den nya byggnaden blir i fem våningar och innehåller 36 lägenheter för vårdboende, gemensamma ytor som dagrum, kök, terapi samt personalutrymmen.

En glasad gångbro sammanbinder det nya huset med B-huset. Fasadmaterial blir i ljus puts.

Fasad mor söder. Bild: FFNS ARKITEKTER I STOCKHOLM

Kvälls- och nattpatruller

För att ha möjlighet att bo kvar i sitt eget hem så länge som möjligt behöver man hemtjänst ovh hemsjukvård dygnet runt. Ett led i detta är de kvälls- och nattpatruller som finns inom kommunen. Kontakta äldreomsorgssekreteraren för information.

Matdistribution

Du som inte kan sköta kosthåll själv kan få maten distribuerad hem till bostaden. Matdistributionen sköts från servicehusen. Kontakta äldreomsorgssekreteraren för information.

Särskilda boendeformer

När du har svårt att klara Dig i Din egen bostad även med olika hjälpåtgärder kan en särskild boendeform vara ett alternativ. Inom särskilt boende har kommunen ansvar för hälso- och sjukvård samt rehabilitering.

Servicehus

I Värmdö finns tre servicehus; Gustavsgården, Hemmestahöjden och Djuröhemmet. Servicehusen har en- och tvårumslägenheter med kök, totalt 89 lägenheter. I servicehusen finns restauranger.

Vårdboende/sjukhem

Vårdboende är avsedd för personer med stora behov av vård, omsorg och service. Gustavsgårdens B-hus har 24 mindre lägenheter samt gemensamma kök och dagrum.

Det finns boenden med sex lägenheter för äldre glömska i Lillebo som ligger i anslutning till Hemmestahöjdens servicehus.

I Ösbydalen, Gustavsberg finns boende med fem lägenheter för dementa personer.

Vårdboendet Slottsovalen i Gustavsberg består av två envånings flyglar med 40 lägenheter för boende med stora behov av vård och omsorg dygnet runt. I bottenvåningen på Farsta Slott finns en lägenhet och lokaler för aktivering, rehabilitering och sjukgymnastik.

I Hemmesta finns Kullagården med plats för 14 boende med stora behov av vård, omsorg och service dygnet runt.

Hyrorna (1997) i särskilt boende

Det är VärmdöBostäder AB som förvaltar servicehusen och de flesta vårdboendena i Värmdö. Några exempel på äldreomsorgens hyresnivåer:

Hemmestahöjdens servicehus:
2 rok 58,5 kvadratmeter, månadshyra: 3 785 kr
2 rok 66 kvadratmeter, månadshyra: 4 270 kr

Kullagården:
1 rum cirka 30 kvadratmeter, månadshyra: 3 500 kr inkl tillgång till gemensamhetsutrymmen t ex dagrum, matrum.

Iréne Steffansson, Gustavsbergs Röda korskrets.

Inga Pettersson, Äldreombudsman

Lillebo:
1 rok cirka 30 kvadratmeter, månadshyra: 2 645 kr inkl del i gemensamhetsutrymmen.
Gustavsgårdens servicehus:
1 rok 42 kvadratmeter, månadshyra 2 845 kr
2 rok 66 kvadratmeteter, månadshyra 4 172 kr
Gustavsgårdens B-hus:
1 rok 41 kvadratmeter + 12 kvadratmeter gemensamhetsutrymmen (te x matrum, kök), månadshyra 3 883 kr
Djuröhemmets servicehus:
1 rok 25 kvadratmeter, månadshyra 1 667 kr
3 rok 61 kvadratmeter, 4 009

Dagverksamhet och rehabilitering

Vid alla servicehus finns dagaktiviteter som erbjuder hobby- och fritidsverksamhet till kommunens pensionärer och som ansvarar för rehabilitering och hjälpmedel för dem som bor i de särskilda boendeformerna.
För den öppna fritidsverksamheten finns månadsprogram att hämta vid servicehusens reception eller via hemtjänstpersonalen.

Daghöjden

Dagverksamheten Daghöjden, som ligger på norra Värmdö i f.d Värmdö pastorsexpedion, är till för äldre personer med minnessvårigheter. Målsättningen är att ge stimulans och individuell träning samt ge avlastning åt anhöriga.

Ingaröträffen

Träff för pensionärer varje torsdag i Ingaröhemmet.Kontakta äldreomsorgssekreteraren för information.

Församlingarnas verksamheter för äldre

De kyrkliga församlingrna i kommunen har regelbundna verksamheter för äldre, t ex sopplucher. Mer information lämnas av församlingarna.
Gustavsberg tel 08-570 300 52, Värmdö 08-570 211 40, Djurö-Möja-Nämdö 08-571 544 00.

Besöksverksamhet

Röda Korset har besöksverksamhet på Ingarö och i Gustavsberg. Pensionärerna får, om så önskas, besök i hemmet eller på servicehuset. Det handlar t ex om att få sällskap eller kanske ta en promenad. Ledsagning till läkare och sjukhus går det också bra att få.
Kontaktperson hos Gustavsbergs Röda Korskrets: Iréne Steffansson, tel 08-570 276 61.

Anhörigstöd

Är Du anhörig till någon som vårdar sina anhöriga i hemmet? Vill Du träffa andra som befinner sig i en liknande situation? Vill Du få praktiska tips och veta var Du vänder Dig i olika frågor?
Röda Korset, i samarbete med kommun och primärvård inom Värmdö kommun välkomnar Dig till en anhöriggrupp samt kostnadsfri studiecirkel i "Att vårda hemma". Cirklarna leds av distriktssköterskan Ann Tiselius-Ekström, Gustavsbergs vårdcentral. Lokal är Höjden 2 i Gustavsberg.
Kontaktperson hos Gustavsbergs Röda Korskrets: Iréne Steffansson, tel 08-570 276 61

Äldreombudsmannen

Undrar Du över något eller vill ha råd och stöd i en knepig situation? Eller bara en medmänniska att vända sig till? Kontakta Äldreombudsmannen i Värmdö, Inga Pettersson. Tel/fax 08-570 289 21. Telefontid varje helgfri måndag kl 10.00-14.00. Övrig tid tala in ett meddelande på telefonsvararen eller sänd ett fax. Kostadsfri rådgivning för äldre och deras anhöriga.

Taltidning

Det finns många männskor som inte kan läsa en tidning själva, men som skulle tycka att det var trevligt att veta vad som händer i den egna kommunen. Många är synskadade, men många kan inte läsa av andra skäl. Värmdö gör tillsammans med Nacka kommun taltidningen Nacka-Värmdöbandet som utkommer varannan vecka. Det kostar inget att prenumerera på Nacka-Värmdöbandet. Kontakta Wärmdö Informationstjänst, tel 08-570 327 00.
Närmare upplysningar om avgifter och service för pensionärer får Du hos respektive äldreomsorgssekreterare på socialförvaltningens äldreomsorgsavdelning, tel 08-570 381 00. Där finns också en utförlig broschyr som du kan rekvirera, fråga efter Annemor Norell.

Gruppbostäder byggs i Mossen

❑ I Mossen, Gustavsberg, alldeles vid uppfarten till Ösbyskolan, byggs gruppbostäder för vuxna förståndshandikappade. Det är två villor med fem lägenheter vardera, gemensamhetsutrymmen samt en personallägenhet. Inflyttning beräknas ske på vårkanten 1998.

– Det är personer från Värmdö som kommer att bo i lägenheterna. En del kommer från gruppboendet i Holmviksskogen, som skall läggas ner, och en del kommer från vårdhem utanför kommunen, berättar Agneta Green, chef för handikappomsorgen i Värmdö.

Individuellt anpassat

Bygget har utformats tillsammans med de boendes företrädare och varje lägenhet är särskild anpassad och utrustad utifrån den enskildes behov. Gruppbostaden kommer att ha personal dygnet runt.

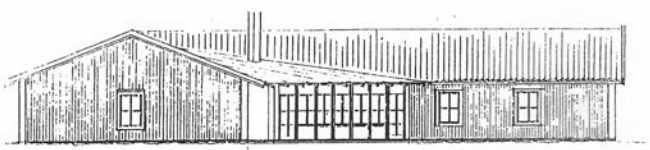

Mossens gruppbostad. Fasad mot väster.
Bild: Du Bois Arkitektkontor efter skiss av Omsorg och Utveckling AB.

Fasaden blir i rödmålad träpanel.

Handikappomsorgen i Värmdö hyr husen av företaget Värmdö Byggentreprenader som även uppför byggnaderna.

Värmdö får plan för handikappade

Kommunens politiker och tjänstemän deltog i en halvdagsutbildning om FN:s standardregler om delaktighet och jämlikhet för människor med funktionshinder. Bengt Lindqvist (t.v.), f.d. socialminister, numera FN:s rådgivare i handikappfrågor, medverkade. Ett japansk TV-team, som följt Bengt Lindqvist under en tid, passade på att göra ett programinslag.

❑ Värmdö kommun har nyligen startat arbetet med att göra en handikapplan, som går ut på att de som har funktionshinder skall ha samma möjligheter till medverkan i samhällslivet som andra kommuninvånare. Planen skall bl a uppmärksamma brister och komma med förslag till förbättringar.

Landets kommuner skall, enligt den FN-konvention om delaktighet och jämlikhet för människor med funktionsnedsättningar, som Sverige undertecknade 1993, ha en handikapplan.

Eftersom Värmdö saknar en sådan har nu handikappomsorgen, tillsammans med representanter för kommunens handikapporganisationer, tjänstemän från socialförvaltningen samt förvaltningscheferna från gatukontoret och kultur/fritid , enats om hur arbetet med att göra en handikapplan skall läggas upp.

Förvaltningarna inventerar

Upptakten ägde rum nu i höst med en halvdagsutbildning om FN:s standardregler för politiker, förvaltningschefer och berörda tjänstemän i Värmdö. Bengt Lindqvist, f.d. socialminister, numera FN:s rådgivare i handikappfrågor medverkade liksom representanter från kommunens olika handikapporganisationer.

Närmast står nu inventering om hur kommunens nämnder uppfyller FN:s standardregler och förslag till åtgärdsplan som sedan skall samordnas av socialförvaltningen.

Under 1998 beräknas ärendet ligga på kommunfullmäktiges bord. Därefter följer genomförande hos respektive förvaltningen.

Viktig markering

Jan Licznerski, värmdöbo och med i styrelsen för (SRF) Synskadades Riksförbund Nacka-Värmdö och länsförbundet:

– Från SRF:s sida anser vi att det är en viktig markering att man i Värmdö i fortsättningen vill leva upp till de internationella och nationella regelsystemen vars mål är att skapa full delaktighet och jämlikhet för de funktionshindrade.

– Och att detta görs i samverkan mellan representanter för handikapporganisationerna och de som beslutar och bär det politiska ansvaret.

– Och att man vill göra det inom ramen för en plan som reglerar denna samverkan och ytterst då hur den fulla delaktigheten och jämlikheten skall uppnås, framhåller Jan Licznerski. ❑

Text och bild: BIRGIT WAHRENBERG

Värmdö Räddningskår önskar en God Jul!

Drygt ett halvt sekel i Grindstugärde

Sven och Elsa Pettersson flyttade 1944 in i radhusområdet Grindstugärde när huset var nybyggt. Två barn, Vivianne och Arne fanns i familjen och ett radhus med tre rum och kök var en lycka att få i den tidens trångbodda Gustavsberg.

Sven och Elsa är båda födda 1909, bor och trivs ännu i sitt hus och sköter sig själva och sitt hushåll utan bistånd av hemhjälp och samhällsvård.

Man får lätt uppfattningen i samhällsdebatten att alla äldre kräver insatser av äldrevård i sitt dagliga liv, så är det alltså inte. Skulle det varit så hade vårdapparaten brakat samman för längesedan. Vi gamla är ett segt släkte, tränade att klara oss själva, i bästa fall ända fram till slutstationen.

Sven Pettersson, känd som Sven-Pelle, har varit och är fortfarande en stöttepelare i Gustavsbergs musikliv. Nu övar han och uppträder med PRO-kören, alldeles nyligen också i den nu nedlagda Seniororkestern. Fiol och mandolin är hans instrument.

Sven är tredje generationens gustavsbergare, farfar Carl August Pettersson f.1850, kom hit som smörjare till fabriken 1891 från Maria församling. Farmor Josefina, f. 1861, hade en liten butik i Stockholm, hon var mycket musikalisk och statist på Operan. Sonen Adolf, Svens far, blev maskinist i fabriken och på Katthol-men.

Familjerna hade sin bostad i Övre stenhuset, även Sven och Elsa fick sin första enrummare där.

– Ja, säger Sven, jag är född i Övre stenhuset. Jag minns under första världskriget vad ont det var om mat. På kvällen ropades det utanför: Mjölken är här". Det var gubben Geschvint, som körde mjölken från Farsta, vi fick en halv liter per person.

Potatis var en delikatess som vi inte såg mycket av. Irma Box, vår granne, hon berättade att en gång fick den familjen ett riktigt skrovmål. Kurt, fjärdingsman Lundins son, körde varor från båten till värdshuset. Han berättade för Box att han bland annat skulle ha en säck potatis med och den var lite trasig så det kunde hända att en och annan potatis föll ur under vägen. Det var väl snällt tyckte Irma, och gott var det med potatis mitt i kristiden.

- Ja, vi hade nog mat, säger Elsa, vi bodde på landet då, men pappa cyklade på natten till farmor i Södertälje med en fläskbit, det var svårt på många håll.

Elsa, född Sander, kom med sina föräldrar till Gustavsberg 1919. Pappan Knut Sander var född 1877 i Markims socken i Österåkers församling och mamman Jenny 1883 på Ljusterö, båda blev hängivna medlemmar av Templet Sirius här.

– Jag är född på Ljusterö, säger Elsa, pappa var byggnadssnickare och hade byggt oss ett litet hus där. Men när storstrejken bröt ut 1909 blev han arbetslös och huset måste säljas och pappa fick ta plats som statare för att kunna försörja sin växande familj.

– Vi var på flera gårdar runt Järna och1914 var vi på Ströms gård och då var vi fyra barn. Där var det ont om mat så farmor tyckte att vi inte skulle stanna på den gården. Vi flyttade igen och kom till en bra gård,som hette Granhammar vid Mälaren. Den ägdes av baron Rålamb. På den gården fick vi bl.a. fem liter mjölk om dan.

Där hade vi det bra några år men pappa var en ivrig man och han och några av hans kamrater for runt och bildade fackföreningar. Det resulterade i att han fick sparken men han blev inte svartlistad eftersom han var skötsam och omtyckt i sitt arbete och så kom vi till Farsta.

Jag kan berätta, fortsätter Elsa, hur kämpigt det var att ta sig hit med familj och möbler. Först var det med en mälarbåt till Stockholm och Klara strand. Där stod det gubbar med höga skrindor som forslade våra möbler till gustavsbergsbåten vid Gustaf III:s staty. Vi fick traska genom stan och mamma hade en korgvagn till den minste, som var åtta månader och bråttom var det för båten skulle gå.

–Vi kom fram till Gustavsberg vid sjutiden, det var mörkt och gatlyktorna lyste svagt och lerigt och skitigt var det. På kajen stod en flakvagn förspänd med två oxar och en gubbe som skulle köra oss upp till en lägenhet på ett rum och kök i Farsta. Då på kajen upptäckte mamma att inte korgvagnen var med och efter en stunds letande förstod vi att den blivit glömd i stan med hela sitt innehåll av sängkläder och kläder åt lillen. Den vagnen såg vi aldrig mer och det var en stor förlust för en fattig familj.

–Det tog sin tid innan mamma packat upp och fick värme i sängkläderna. Jag minns att jag tittade ut och såg en mängd lyktor längre bort och fantiserade om att det nog var en liten stad, men det visade sig sedan att det var Odelbergs slott.

– Mamma började att bli lite klen och pappa, som alltid var omtänksam, menade att hon orkar nog aldrig med mjölkningen, som var obligatorisk på gårdarna då. Han begärde sig till någon av utgårdarna och blev rättare på Mölnvik. Vi bodde i huset som än finns kvar och det var ju bra, men det var långt till skolan i Ekedal. När det snöat och var oplogat, körde pappa oss fram till stora vägen.

Elsa är en god berättare och hon fortsätter:

– Jag gick mitt första år i skolan i Södertälje och bodde hos min farmor, sedan två år i b-skola i Granhammar och i Gustavsberg började jag i fjärde klass och fick en så bra lärarinna, Greta Waesterberg.

– Men jag gick i småskolan för fröken Olsén, inskjuter Sven, hon gifte sig med kapten Waesterberg sen och i storskolan gick jag för fröken Blombergsson.

– Jag skadade höften vid en olycka, återtar Elsa och den blev allt sämre. Det var en ödets nyck att jag fick hjälp. En dag kom Herman Nordkvist ut till oss i Mölnvik och han såg mig halta omkring och magrat hade jag gjort också. Han sa så här:" jag vet en doktor på Sankt Göran som är bra på ben och ryggar,åk dit med jäntan". Det här var före jul och efter jul åkte pappa med mig till St.Görans sjukhus och jag fick träffa dr. Waldenström, som opererade mig och ömmade verkligen om mig. Jag fick egentligen inte ligga på St. Göran eftersom jag var lantsortsbo. Han ordnade också så att jag fick komma på en konvalescenthem sen i Nynäshamn.

– Det var nystartat då och hette Guldbröllopsminnet, det var en fond som samlats in till Oskar II och drottning Sofias guldbröllopsdag, det fanns flera liknande inrättningar, bl.a i Apelviken. Det här i Nynäshamn var nyinrett och alldeles underbart och där fick jag vara i 2 år och 3 månader. Jag trivdes så bra där trots att jag fick ligga i sträckbandage med en tyngd, som drog isär leden och fick tillbringa halva tiden där till sängs. Nej,det var inte ofta som familjen kunde komma och hälsa på, pappa kom nån gång. Hela familjen kom en sommar när det var en lustresa med båt från Gustavsberg. Jag var inte overksam, jag bildade en förening som hette Stjärnan. Vi sydde små saker som vi sålde. Jag har bara goda minnen därifrån.

Vi som lyssnade till Elsa förstod att det var därför hon undgick att hamna på fabriken när skoltiden var över. Det ödet drabbade de flesta trettonåringar i Gustavsberg under brukspatrons tid.

Ovan: Familjen Pettersson har flyttat in i radhuset 1944.
T.h.:Elsa och Sven Pettersson i Gustavsbergs kyrka i mars 1997.

Musikkapell från 1940-talet, Folke Andersson, Sven Pettersson, Sigge Pettersson och Bertil Pettersson.

Fyra hängivna musikanter som hållit ihop från barndomen, Ester Fall, f. Backman, Sven Löfdahl, Lennart Backman och Sven Pettersson. Sven Löfdahl och Ester Fall är nu döda och har fått ersättare i musikutövandet.

Nej, men jag kom inte undan, säger Sven, jag började när jag var tretton år hos gubben Lindell på Gamla verkstan. Han formade pottor av olika fason,som t.ex. stormhattar, han stod på undervåningen, Säfström och Karlsson stod på andra våningen, dom gjorde karotter och sånt och kallades ovalformare, Sigge min bror var springpojk hos Osvald, Ossi fick han heta för det mesta.

Så småningom kom jag över till Sanitet och gjorde muggar till armèn,sen provade jag isolatorer på Isolatorverkstan. Den sista tiden jobbade jag med vattenfontäner och fick t.o.m. 2 000 kr i förbättringsförslag. Jag blev veteran 1972 efter 50 år vid fabriken och fick guldklocka och sen jobbade jag till 1974 så jag hann att jobba 52 år i fabriken.

Kvällskurs i Kvarnbergskolan 1954.

Sven visar en första sida av DN från 1945, där finns en bild av "porslinsformaren Sven Pettersson spelande fiol". Det var Sven och kantor Gösta Borg som var uttagna till en musikutbildning på Viggbyholmsskolan. Sven berättar:

– Min första läromästare i musik var Karl Backman, då var jag 13 år. Han var kyrkogårdsvaktmästare och jag fick ta mig upp till vaktmästarbostaden där.

– Sedan gick jag hos Daniel Ekberg och det var nära och bra, han bodde i Nedre stenhuset.

Nytaget foto hösten 1997 av Sven Pettersson

Så småningom fick jag en av landets bästa violinister till lärare. Han hette Gösta Björk och undervisade här ute i Gustavsberg genom ABF.

– Jodå, jag hann med att bli konfirmerad också när jag var 13 år och det var för kyrkoherde Norman.

– Jag hann att bli 15, säger Elsa, jag fick konfirmeras när jag kom tillbaka från Nynäshamn. Min familj var barnrik, 8 barn blev det och vi fick flytta in i ett barnrikehus i Tallåsen. Ett av barnen, Gunnar,dog 7 år gammal. Göte dog 1982 , sex lever fortfarande. Vi hade det så bra hemma, Tobak och sprit fick aldrig förekomma i vårt hem och inga svärord heller, vi skulle vårda språket.

– Nej, fortsätter Elsa, så är det, jag började inte i fabriken. Jag ville ju sy, ingenting annat än sy och fick börja på tillskärarakademin och tänk att pappa gick ner till fabrikskontoret och undrade om jag inte kunde få fribiljetter till båten som Stjernas barn fick och det fick jag. Sedan fortsatte jag som sömmerska på en beställningsateljè i stan.

– Men 1928 ville jag bli min egen och öppnade syateljè i "salen" hos min trångbodda familj i Tallåsen. Oh, vad det var spännande att vänta på de första kunderna, jag hade annonserat på anslagstavlorna, men det kom inga kunder den första veckan. Men så en dag kom fru Johnsson från Skeviksgatan och den beställningen måtte ha utfallit till belåtenhet både till pris och passform för kundkretsen ökade snabbt.

– När fabrikssemestern och i någon mån "notvarpet" hos brukspatron nalkades, fick jag ta nätterna till hjälp.

Syskonen Sander 1952 fr.v. Ella, Gunvor, Greta, Elsa, Ejnar, Elis och Göte.

Sven och jag gifte oss 1934 och fick flytta in i ett rum och kök i Övre stenhuset och efter första barnet Vivianne så tyckte jag att jag hade tillräckligt att göra och slutade att sy på beställning.

Andra uppgifter väntade. Jag vidareutbildade mig. Barnmorskan, fröken Hermansson, och jag blev ombedda att inköpa textilier och annan utrustning till Gustavsbergs första daghem Blomkulan, som öppnades 1942. Under kriget öppnade Kvinnornas beredskapskommittè en systuga där Astrid Nilsson och jag slet med gammalt och nytt material. Ett förråd av barnkläder skulle sys för eventuell evakuering. Många damer från samhället hjälpte till och klädpaketen förvarades på skolvinden. Distriktssköterskan,syster Ruth, tiggde några paket till behövande och sedan långt efter kriget skänktes allt till en insamling.

– Vi fick vi vårt andra barn Arne,1943, och 1944 började kommunala yrkesskolan och då ville rektor Gezelius att jag skulle ta hand om sömnadskurserna och det höll jag på med till 1960. Då tröttnade jag på alla nya förordningar och började istället vid Stockholms hemgårdar på Mariebergsgården vid St.Görans kyrka i Stadshagen, det var ett roligt jobb, det var en så trevlig anda där. Fast jag fortsatte också med yrkesskolans kvällskurser i Gustavsberg till 1967. Jag gick i pension 1976 men arbetade kvar på Mariebergsgården till 1986.

– Minns du kantor Nylow i Värmdö,frågar Sven, med honom hade jag ett givande samarbete, jag spelade mycket i Värmdö kyrka då.

– Ja du kan tro att det var inte lätt att få Sven att sitta barnvakt när dom övade i både Nacka och Gustavsbergs orkesterföreningar, säger Elsa. Då var det farmor som fick rycka ut per cykel från sin bostad i Kullen, jag hade ju kvällskurser att sköta när barnen var små. Nu är barnbarnen stora och vi har fyra barnbarnsbarn. Sonen Arne och hans fru Monica har affären i Överby och där bodde vi om somrarna i ett litet hus, som är rivet nu och kunde hjälpa till med barnbarnen. Vi har många fina minnen därifrån.

– Vi sköter oss själva med radhustäppan, städning och inköp. Jag har färdtjänst på grund av min dåliga höft men Sven cyklar fortfarande. Vi klarar oss bra och trivs här i vårt lilla radhus.

Text: EDLA SOFIA
Foto: LEIF ANDERSSON. Privata bilder.

Nya Hemmestabiblioteket mitt i prick

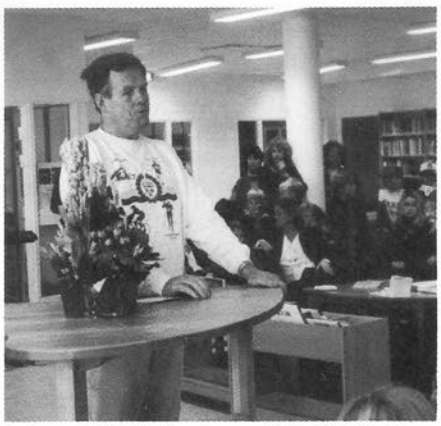

Kultur- och fritidsnämndens ordförande Roland Ekstrand (fp) höll invigningstalet när nya Hemmestabiblioteket invigdes.

❑Nya skol- och kommunbiblioteket i Hemmesta invigdes i oktober. Biblioteket, som är cirka 400 kvadratmeter stort ligger i Hemmestaskolans bottenvåning, strategiskt placerad för både skolans elever, förskolor och allmänheten. Bibliotekarien heter Charlotte Kleijn.

– Biblioteket, som är utrustat med datorer, har tillgång till olika databaser, som ger möjlighet att låna böcker från landets alla bibliotek, universitet och självfallet från andra bibliotek i kommunen, säger Värmdös bibliotekschef Christina Ståldal. På sikt kommer vi också att komplettera med fler CD-romskivor.

Hemmestabiblioteket kommer att ha programverksamhet, t ex författarbesök, i mindre omfattning

Förutom biblioteksavdelningen finns ett studie/sammanträdesrum som föreningar kan nyttja.

Text och bild: BW

SÖKER !.

Vi har köpare i kö på alla slags fastigheter, även dyra sjöställen. Fri värdering. Snabbt & Effektivt. Ring oss idag för ett möte.

Värmdö Mäklarbyrå

Tel: 08- 722 03 22

KONDITORI

En doft av kultur på Näsets kafé

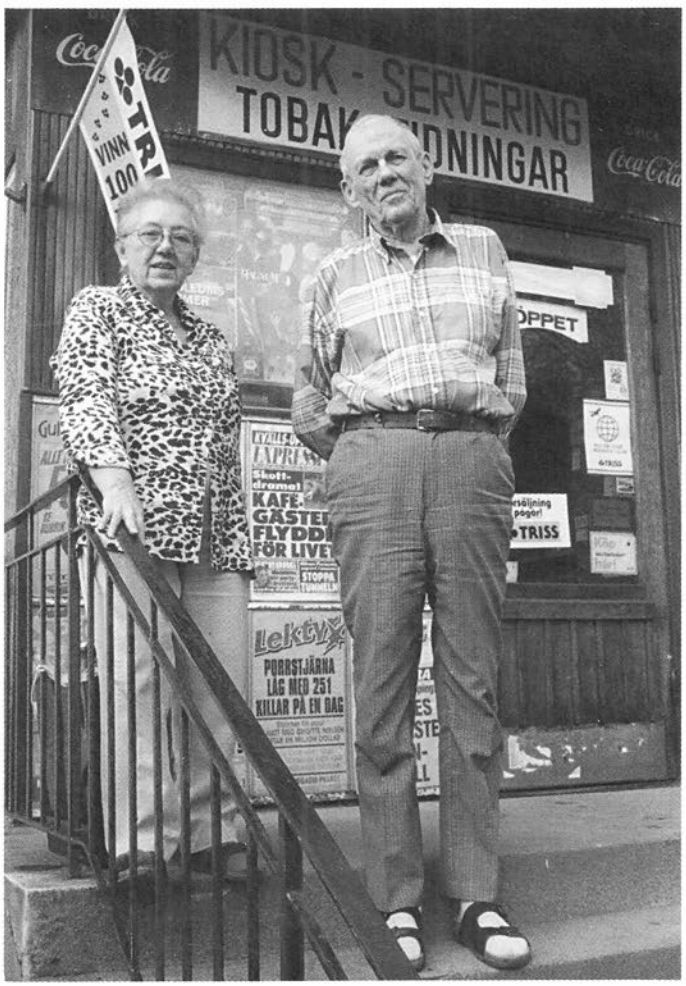

Ulla och Åke Andersson, guldbröllopspar på Näsets klassiska kafé. Sedan 1955 har de drivit sitt fik.

❑ Det märks på lukten att Värmdö numera är en del av storstadsregionen. Nya matställen slår upp portarna och vissa dagar ligger det en omisskännlig doft av pizza också över mer ensliga kommundelar där barn man lekt.

Inget ont om den civilsationsyttringen, men nog är det trist med alla fina konditorier som prompt ska hoppa på restaurangtåget. När kanelbullarna byts mot hamburgare och det börjar rinna bearnaisesås ur kaffepannans pip så frågar jag mig oroligt om man måste åka ända till Säffle för att få njuta lite genuin kafékultur.

Men så illa är det trots allt inte. Det räcker ju vid närmare eftertanke med att angöra Hemmesta centrum, eller snarare dess periferi, och besöka helgedomen där.

Jag talar alltså om Näsets kafé, det gamla stamfiket som fann sin stil redan 1955 då Ulla och Åke Andersson tog över verksamheten – först som arrendatorer och sen som egna innehavare med bostadslägenhet en trappa upp.

– Ja, vi har en lång historia bakom oss, säger Åke när vi ses en eftermiddag rakt över disk i den tillhörande kioskavdelningen.

– Från början bodde jag i Gustavsberg och var fabriksarbetare där i tredje generationen. Men sen när Ulla och jag fick höra att det var ledigt här så beslöt vi göra en satsning som företagare. Och på den vägen är det. Vi har varit igång nu över 40 år.

Elvis, Fats Domino, Hep Stars...

Puh! Det låter nästan som ett fall för Guiness rekordbok. Betänk bara den enorma mängd smörgåsar som Gun Andersson brett och kånkat in under fem decennier. Och fundera ett tag över det myller av raggare, skinnknuttar och lastbilschaufförer som nött byxbaken på Näsets kafé – omgivna av flipperspelet och jukeboxen som pumpat ut sina givna beställningar: Elvis, Fats Domino, Hep Stars... Aldrig har väl rockens legender låtit bättre än här.

Själv har jag som sporadiskt återkommande stamgäst sett trenderna komma och gå utan att det för ett ögonblick påverkat Näsets ägare. Inte minst erinrar jag mig sextiotalet då man som medlem av Ingarögänget stack hit någon fredag och blandade sitt kaffe med en klunk konjak (förlåt, men det måste väl vara preskiberat nu!).

Vid andra tillfällen avnjöt man kanske en grötfrukost - eller satt bara utanför på trappen och höll sin älskade i hand vackra sommarkvällar.

– Visst har det i mångt och mycket varit ett ungdomsställe, avbryter Åke kärvt mina minnen. Det ligger ju i sakens natur. Förr i tiden fanns det knappast några ungdomsgårdar ute på Värmdö och då åkte man hit istället. Märkvärdigare är det inte.

– Och nu för tiden?

– Nu för tiden är kundkretsen äldre - och glesare. Också vi har tyvärr fått känna av lågkonjunkturen. Det är tur att man har pensionen att falla tillbaka på.

Kaffebryggaren garanterat på

Ulla Andersson skyggar en aning för framtiden när hon kommer in från köket med det eviga kaffet och wienerbrödet (som dagen till ära bytts mot en mazarin!).

– Det vore naturligtvis roligt om vi hittade en efterträdare som höll på traditionerna, säger hon. Pizzerior finns det ju redan så det räcker. Men vad har man för garantier för framtiden? Vi fortsätter så länge det går, en dag i sänder alla dagar året runt - utom juldan och påskdan.

Hon rättar till de många krukväxterna och beklagar den katastrof som på sistone drabbat rörelsen:

– Ja, vi blev tvungna att kasta ut jukeboxen. Stim-avgifterna höll på att knäcka oss. Man kan bara inte fortsätta när utgifterna överstiger inkomsterna.

Så tuffa är alltså villkoren för de sista entusiasterna!

Jag tycker Värmdö kommun ska ta och kulturminnesmärka Näsets kafé medan tid är! Det skulle passa bra denna vinter då makarna Andersson firar guldbröllop. Kaffebryggaren står garanterat på. ❑

Text och foto: JAN FOGELBÄCK

"Ett steg ur tiden" Gustavsbergs nya blickfång

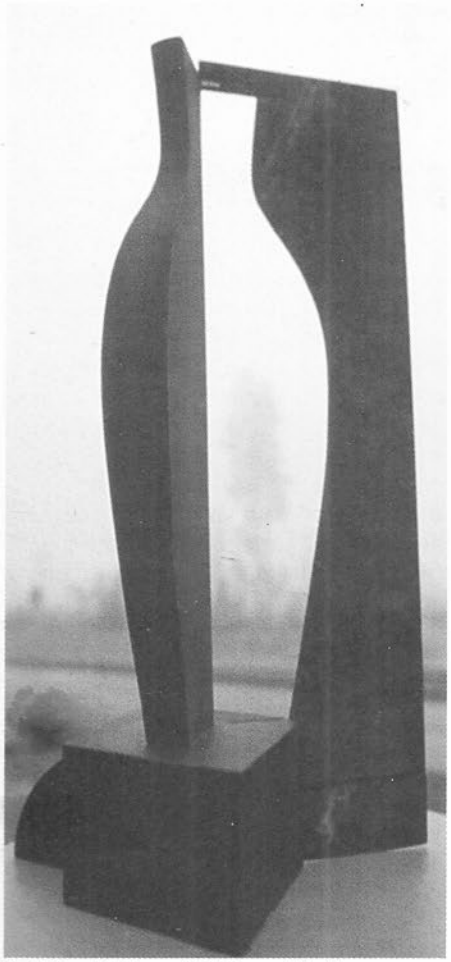

Modell av skulpturen "Ett steg ur tiden".

❑Gustavsbergs Centrum kommer nästa år, Kulturhuvudstadsåret, att utsmyckas med en skulptur.

"Ett steg ur tiden" är namnet och konstnär är Paul Hoff.

– Den blir 3,5 meter hög och är tillverkad av betong, cortenstål och handslaget stengods. säger Paul Hoff. Den skall stå som ett utropstecken och påminna om den keramiska traditionen i Gustavsberg.

Det är Gustavsbergs Konstförening som, genom Vivika Westlund och Gerd Lundgren, tagit initiativet till utsmyckningen.

– Föreningen anser sedan länge att Värmdö kommun är i stor avsaknad av skulpturell konst, säger ordförande Vivika Westlund. Den utsmyckning som finns i Gustavsberg är Carl Milles "Förstlingen" vid Kvarnbergsskolan, Carl Milles byst av Wilhelm Odelberg i Gustavsberg Hamn , Aline Magnussons bronshästar i bostadsområdet Holmviksskogen.

– Tanken är att föreningen i samarbete med kulturkontoret skall skaffa medel till skulpturen. Genom vårt konstlotteri har vi en grundplåt. Vi diskuterar också med sponsorer.

– Det skall bli roligt att vara med och avtäcka skulpturen nästa år, kanske under den planerade Keramikveckan i Gustavsberg i augusti, säger Vivika Westlund förhoppningsfullt.

Paul Hoff har verkat som konstnär i Gustavsberg under två perioder på 70- och 80-talet. Numera bor han i Kosta, Småland.

Kultur- och fritidsnämnden har år 1997 anslagit 20 000 kronor och Vivika Westlund hoppas naturligtvis att det skall bli mer. Skulpturen är tänkt att placeras strax söder om kyrkan mot Gustavsbergsvägen.

Text: BIRGIT WAHRENBERG Bild: PAUL HOFF

KOM IN
OCH KOPPLA AV...

Trots byggröra
och julstök
känner du doften
av nybakade
pepparkakor,
saffransbröd eller
gör som
Operakällaren,
köp julvörten
hos oss!

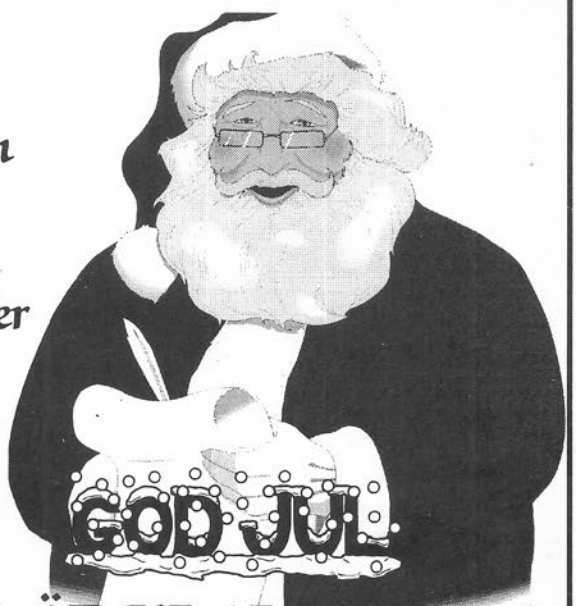

JULGRISAR ÄR VI ALLIHOPA!

DELSELIUS KONDITORI

Gustavsberg C & Ålstäket
Öppet: 07.00 – 19.00. Tel 570 320 30

GUSTAFSBERG 1996

Gustafsbergs Porslinsfabrik lever vidare och har en alldeles egen butik...

Där kan du fynda bland "allehanda porcellainer", serviser, koppar och fat, krukor från förr och nu...

FABRIKENS BUTIK

Du hittar oss i Gustavsbergs Hamn, vägg i vägg
med Rimi. Öppet on-fr 11-17, lö 11-15.
Tel 08-570 306 55.
VÄLKOMMEN IN.

Flickorna på Storholmen

Thea Rolf berättar om sitt liv

– Min bästa tid hade jag på Storholmen, säger Thea Rolf. När jag inte kan somna om kvällarna ligger jag och tänker mig tillbaka dit. Lillasyster Gerda (t.h.) föddes 1924 på det ensligt belägna torpet.

När Torsten Rolf avled 1986 så tystnade också en av bygdens stora berättare. Det fanns väl knappast något intressant människoöde i Gustavsberg med omnejd som inte denne man lyfte fram.

Jo, det fanns ett. Torsten Rolf teg om sin hustru. Hennes berättelse kom aldrig till allmänhetens kännedom.

För att rätta till det historiska misstaget tar jag en sensommardag och besöker kvinnan det nu ska handla om - Dorothea Rolf, född Nordström. Jag cyklar alltså upp till Höjdhagen och till de röda funkishus som arkitekten Olof Thunström en gång så utmanande ritade in i terrängen. Av 30- och 40-talens experimentfält har det idag blivit en idyll med lekande barn och pensionärer som spanar misstänksamt efter en från trädgårdstäpporna. "Vem är det där? Hör han hemma här?"

Men man kan inte komma ifrån inslaget av melankoli, av en förlorad storhetstid. Om folkhemmet Gustavsberg hade ett hjärta så är jag övertygad om att det bultade som allra starkast här.

Thea (Dorothea heter hon bara när distriksläkaren kallar) bor på Tvärvägen 4 och har så gjort sen 1957 då makarna Rolf fick råd att byta upp sig från Höjdgatan. Hennes första adress i Gustavsberg var dock "kollektivhuset" Skogsbo dit familjen Nordström kom från Roslagen 1918. Pappa Fritz försörjde sig som lantarbetare och växlade ofta arbetsgivare. Sån var ju tidens sed. Gårdarnas folk gjorde sällan några uppror mot dåliga levnadsförhållanden, men de gjorde uppbrott och det låg en frihetskänsla också i det.

"På pengar var vi fattiga. Men vi hade ju fisk i sjön och torpet gav oss mat för dagen. Vi hade våra kor i lagårn och dessutom en gris – och hela 34 höns."

– Ja, och i Skogsbo stannade vi inte heller så länge, inleder Thea. Farsan fick av en händelse veta att torpet ute på Storholmen var ledigt och efter ett tags parlamenterande hemma flyttade vi dit.

– Storholmen tillhörde på den tiden Lemshaga och familjen Odelberg. Man betalade av arrendet genom att på sedvanligt vis göra dagsverken och vi blev dom sista bofasta människorna där ute. Vi satte punkt för en epok som varat i hundratals år. Kan du tänka dig va? Förr i tiden hade Storholmen tegelbruk och allt - och nu är det bara ödemark. Undrar om dom som campar vid Södersved nånsin tänker på det. Och han den nya ägaren till Lemshaga?

När Thea berättar så känns det som om daggen fortfarande ligger kvar på Storholmens gärden. Hennes minnesbilder är glasklara. De är dessutom genomgående så glada och optimistiska att jag undrar om hon sitter i Thun-Olles matrum (i Thun-Olles laboratoriekök finns det bara ståplatser!) och försöker lura i mig att torparnas liv på 20-talet var någon sorts tidig version av Barna i Bullerbyn. Alltså tvärtemot Ivar Los och Moa Martinsons indignationsskildringar.

Men den ljusa framställningen hänger säkert samman med att berätterskan, alla sorger till trots, är en så pass ljus och optimistisk till sin läggning. Och realismen finns naturligtvis där i beskrivningen av föräldrarnas slit dagarna i ände.

Den legendariske gustavsbergaren Torsten Rolf glömde att berätta historien om sin hustru Thea. Men nu berättar hon själv.

Torpet på Storholmen med anor från 1700-talet. Numera återstår ingenting annat än minnen

Söndagsfrid på Storholmen 1920. Pappa Fritz och mamma Hilda i kretsen av sina barn. fr.v. storebror Evert, Thea, Greta, Svea och Vanja. Hasse Gerda och Erik har ännu inte kommit till världen. För katten Stina i Vanjas knä väntar ett grymt slut.

En bit av Theas skolväg som den såg ut när det begav sig på 20-talet. Från skolan vid Kolström till ladan vid Södersved.

Fast muntert blir det ändå när Thea redogör för hur den ll personer starka familjen höll ihop i helg och söcken. Helgerna verkar ha varit extra festliga. Istället för att trava i kolonn till pastor Jonssons söndagspredikan på Ingarö så ägnade sig Nordströmmarna hellre åt världsliga nöjen (det gjorde ju gärna pastor Jonsson också). Jag får bl a höra om hur man dansade i köket till en gammal vevgrammofon (den varma men heltlevrade mamma Hilda var mycket bra på att dansa) och om hur man utsatte varandra för en massa hyss – practical-jokes med modernt språkbruk.

Sommartid kom dessutom stocholmarna ut och bidrog till gemenskapen. Det var tapetserarmästare Jonsson med fru och barn som "ockuperade" torpstugan under ett par månader. Detta medan Nordströms flyttade ut i ett pyttelitet undantagshus - allt för att få in några kronor till hushållskassan.

– För pengar var en bristvara?

– Det är klart att de var, säger Thea och blir nästan arg över den dumma frågan. På pengar var vi fattiga. Men det fanns ju fisk i sjön - även om morsan avskydde farsans magra mörtar - och torpet gav oss mat för dagen. Vi hade våra två kor i lagårn och dessutom en gris, ja ibland två grisar, och hela 34 höns.

– Hönsen minns jag mycket väl för dom var vi barn tvungna att räkna in varje kväll. Fattades det nån höna så var det bara att springa ön runt och leta reda på den. När den första snön föll tvingades vi leta länge för då vart hönsen snöblinda och hittade inte hem.

Man kan anta att Thea blev specialist på att runda Storholmen för varje söndag "fingick" hon dessutom ett varv alldeles för sig själv. Alltså över ängarna, in genom skogen och förbi Näsudden och Grisslingens vatten. Kanske var det här hon la grunden till sitt friskSportarliv på cykel längre fram i livet. Och till sin egensinnighet.

– Men till skolan på Ingarö kunde det vara tungt att gå, medger hon. I alla fall om vintrarna. Jag började redan l921, när jag var sex år, och det var då i den gamla gula skolan vid Kolström (i huset som nu är hembygdsmuseum). Mina föräldrar tyckte det var lämpligt att släppa iväg mig så tidigt eftersom jag fick sällskap av min äldre syster Greta. Och jag anpassade mig snart, mycket beroende på fröken Sten som var världens snällaste människa.

Den unga nyutexaminerade Maria Sten (blott 20 år gammal) förhörde sig om barnens hälsotillstånd och Thea berättar om hur hur hon vissa dagar - när massäcken hemifrån var osedvanligt tunn - kunde bli inbjuden i lärarbostaden på extra förplägnad.

Och kantor Rindforth – som senare tog över undervisningen uppe i den nyinvigda skolan vid Pilhamn – fortsatte i samma anda. Inget våld mot eleverna, utan istället betydande doser värme, enligt en pedagogik som man inte trodde var uppfunnen för 75 år sen. Jag måste erkänna att jag själv, som så kallad fyrtiotalist, har betydligt dystrare minnen från plugget på Ingarö.

Men också för Thea hårdnade det när hon så småningom kom till Ekedalsskolan och forsatte sina studier hos Berta Jansson - en hårtslående lärarinna av Jesse rot och stam. Att Pilhamn byttes mot Ekedal hängde helt enkelt samman med att familjen Norström bröt upp från Storholmen l925.

– Det var morsan som drev fram beslutet, förklarar Thea och låter fortfarande en aning besviken på sin mor för det. Men på sätt och vis måste man väl förstå henne. Hon var sällskapsmänniska och stod i längden inte ut med att våra närmaste grannar bodde flera kilometer bort på andra sidan skogen. Hon ville återvända till Gustavsberg och till det sociala livet där.

– Och så blev det alltså?

– Ja så blev det. Farsan gav med sig trots att han helst hade stannat kvar ute i friheten. Men nu tog han jobb som ugnsarbetare på fabriken och vi flyttade in hela bunten i Övre Stenhuset (som än i dag står kvar nedanför värdshuset). Vi blev anvisade en lägenhet där på två rum och kök - omodernt rakt igenom. Vatten måste man till exempel bära från en pump utanför.

Den före detta torparfamiljen kom till ett samhälle i kris- och depressionstillstånd, och grannarna i Övre Stenhuset präglades av tidens stämningar. Depressionen fanns även inomhus. Mot den bakgrunden kan man förstå att alla inte var så där överdrivet glada i Nordströms ystra och stojande barnaskara. Thea minns en mycket obehaglig händelse:

- Det var en gammal gubbe i huset som retade sig på oss och mest på våran katt Stina. Han gick länge omkring och hotade att dränka henne i Farstaviken med en säck och en sten. Och en vacker dag gjorde han det.

Mamma Hilda anpassade sig dock snabbt och lätt i Gustavsberg. Hon gick med i kvinnoklubben och skaffade sig vänner överallt. Inte minst på fabriken, där hon - som alla andra - så småningom hamnade.

Fast det fanns förstås en person som vägrade följa strömmen. Den frisinnade Thea knyckte på nacken åt Wilhelm Odelbergs porslinsfabrik och beslöt sig istället för att bli hembiträde efter avslutad skolgång.

Och beslutet fullföljdes. Hon tjänstgjorde bla åt en handlarfamilj ute vid Dalarö under "fem roliga år". (Det var inom perentes min mamma, före detta statarbarn och kamrat på Lemshaga, som lockade henne till Dalarö).

Men hembiträdestiden tog en ända med förskräckelse. Sjukdom drev Thea tillbaka till Gustavsberg. Och när sjukdomen var överstånden återstod inget annat än att ta skeden i vacker hand för den unga damen. Individualisten fick anpassa sig kollektivet på fabriken. Det blev en decennielång period på olika avdelningar, bl a på glacyren och hos den berömde men patriarkaliske superformgivaren Wilhelm Kåge.

– Men det gick att vara där nere med, sammanfattar Thea sina fabriksarbetarminnen. Jag trivdes rent av.

– Varför var du så negativ i början?

– Jo, därför att jag hörde farsan sucka och beklaga sig när han kom hem om kvällarna. Sen fanns ju också hälsoriskerna - silikosen och allt det där. Under en period minns jag hur företaget gav oss anställda en liten flaska mjölk per dag. Och mjölken var minsann ingen löneförmån utan den skulle bara hindra oss från att få blyförgiftning. Inte vet jag om det hjälpte.

Fabrikssejouren följdes av en period som expedit på Konsum-Ettan (Domus föregångare), och här någonstans började en i alla avseenden ny epok för fröken Självsvåldig. Thea Nordström blev Thea Rolf (1944) efter det att en lång och humoristisk yngling bedrivit en framgångsrik flirt på Klubbens dansgolv.

Resten är ett stycke modern folkhemshistoria, rader av bitterljuva minnen som vi kanske kan återvända till en annan gång.

Fast en smula måste jag ändå beröra nuet runtomkring. Jag frågar den 82-åriga damen mittemot mig om hon aldrig beklagar samhällsutvecklingen, om hon inte sörjer arbetarrörelsen stolta drömmar. Jag menar de som steg mot Gustavsbergs himmel för att sen bara störta i gruset.

Thea Rolf tittar på mig som om jag inte skulle vara riktigt klok. Någon sån destruktiv verksamhet ägnar hon sig självfallet inte åt.

- Inte får man ta politik så gravallvarligt. Socialdemokrat har jag alltid varit - det blev vi ungar på farsans uppmaning - men sen är det ingenting mer med det. Den där hetluften som Torsten befann sig i var aldrig nåt för mig. Jag sörjde inte som han när borgarna tog över makten. Bekymmer har jag i dag, men det är bekymmer av annan, viktigare art. Jag skulle exempelvis vara glad om mina ben fungerade bättre så jag kunde komma ut och städa upp på tomten.

- Och när du ser tillbaka på ditt liv, undrar jag till slut. Vad kommer du fram till då? Var hade du din bästa tid?

Svaret på den retoriska frågan är naturligtvis givet. Thea svarar med eftertryck:

– Min bästa tid hade jag på Storholmen. När jag inte kan sova om nätterna så ligger jag och tänker mig tillbaka dit. Då blir jag alldeles lugn och somnar snart ❑

Text: JAN FOGELBÄCK
Bilder: JAN FOGELBÄCK.Privata bilder

SISTA MÅNADEN

GUNNAR WENNERBERG & STOCKHOLMSUTSTÄLLNINGEN 1897
Gustavsbergs Porslinsfabrik vid tiden kring sekelskiftet
En utställning på Keramiskt Centrum i Gustavsberg
16 maj – 30 december 1997

En härlig fyndplats!

Hos oss är hyllorna alltid fyllda av porslin, konstgods, bestick, kastruller, pannor, grytor och plast för kök, bord och fritid.

Vi har alltid fina fyndvaror!

BLÅ BLOM
OLD GUSTAVSBERG
BENPORSLIN
BONE CHINA

Gustavsbergs
Fabriksbod

Gustavsbergs Hamn. Tel 08-570 356 55. Öppet: månd-fred 10–17, (mitten jun–mitten aug till 18), lörd 10–15, sönd 11–15.
Buss 424–440 från Slussen. 20 min. motorväg 222 för bilen.

Bra visioner måste förverkligas!

Värmdös Skönhetsråd: Överst fr v: Leif Eriksson, Lena Gullmert, Lars Westman, Gunnar Steen, Maria Grunditz, Lisa Larson, Ann-Kristin Berggren.

Kan man som tjänsteman i Värmdö kommun också sitta i Skönhetsrådet? De dubbla lojaliternas eviga dilemma alltså . Som om inte hela livet handlar om dubbla lojaliteter!

Leif Eriksson har fått en och annan fråga om hur det är att sitta på två stolar. Han är tjänsteman på gatukontorets parkavdelning och är dessutom med i skönhetsrådet. För oss andra i rådet är han guld värd genom sina detaljkunskaper om praktiska problem och beslutsprocesser.

Leif är t ex en nyckelperson när vi nu håller på med ett skyltprogram för kommunen. Det är han som med jämna mellanrum rycker ut och rensar när de hemmagjorda skyltarna står som spön i backen borta vid Hemmesta vägskäl.

Det ingår i hans jobb. Vägverket som också har det här ansvaret hinner inte med. Leif längtar efter ett skyltprogram; alltså ett system med riktlinjer och modeller för hur skyltarna ska se ut.

När han skulle rensa bland skyltarna vid Värmdö kyrka var han tvungen att första kontakta Ostkustens Marinkommando på vars mark alla illegala skyltar stod.

Med fullmakt från Ostkustens Marinkommando kunde han sen rycka ut. Så byråkratiskt komplicerat är det i skyltbranschen.

Och så svårt är det med skönhet! Många beslutsfattare blir oroliga bara de hör ordet skönhet! Det betyder automatiskt problem, ungefär som när byggföretagen råkar sätta grävskopan i en fornlämning och blir stoppade av arkeologerna.

Här har Skönhetsrådet en uppgift; nämligen att övertyga alla inblandade om skönhetens och vackerhetens betydelse som försäljningsargument.

När Värmdö kommun nu ska sälja mark i industriområdet innanför Mölnviksrondellen är det viktigt att området blir aptitligt, till exempel udden som skjuter ut mot rondellen mellan Skärgårdsvägen och motorvägen.

Det finns visioner om hur det skulle kunna se ut , med anlagda slänter mot motorvägen och lite grönska kvar i spetsen ut mot rondellen. Men hur många visioner går inte upp i rök?

Det här är gatukontorets revir. Och Leif gillar problematiken. Bra visioner är till för att förverkligas, anser han.

Därför behöver vi honom i Skönhetsrådet.

Text: LARS WESTMAN

GLASÖGON • KONTAKTLINSER

MODINS OPTIK SYNSAM

Gustavsbergs Torg • 08-570 345 50

Vardagar 9.30-18.00

Lördagar 10.00-14.00 (ej juni-augusti)

På nya poster

Bådal Rigmor, musiklärare vid musikskolan.

Eriksson Mats, musiklärare vid musikskolan.

Gårdh Ingrid, arbetsterapeut på servicehuset Djuröhemmet.

Hansson Anita, barnskötare (vik) på Ösbydalens förskola.

Henriksson Susanne, bygglovhandläggare på MBP-kontorets bygglovavdelning.

Nordin Eva, förskolechef på Ösbydalens förskola.

Norling Helena, servicehuschef på servicehuset Djuröhemmet.

Tack för all uppvaktning på min födelsedag.
Ann-Kristin Lander

Dödsfall

Djurö församling

970916 Owén, Tomas Göran, 48 år
970924 Törnqvist, Ingrid Sofia Emilia, 87 år
970929 Norman, John Erik, 91 år
971006 Ehrsson, Helfrid Margareta Vilhelmina, 88 år
971024 Landström, Hilma Maria, 90 år
971030 Dahlbeck, Nils Olof, 71 år

Gustavsbergs församling

971006 Johansson, Elsa Elisabeth, 94 år
971017 Eriksson, Göte Erland Anshelm, 63 år
971018 Holmqvist, Svea Maria Ingegärd, 85 år
971031 Persson, Ivar Johan, 88 år
971103 Svedin, Helge Olof, 84 år
971103 Lindquist, Karl Axel Melker, 93 år
971105 Nyman, Gully Eva Elisabet, 86 år
971108 Bäckvik, Karl Gunbert, 63 år
971109 Andersson, Lisa Birgitta, 77 år
971110 Johansson, Tord Lennart, 53 år
971123 Pettersson, Harry Axel Gotthard, 87 år
971124 Lindqvist, Vivi-Anne Margareta 61år
971127 Höjer, Anny Linnea, 79 år
971129 Larsson, Erik Algot, 80 år

Ingarö församling

970912 Hultström, Inga Märta, 83 år

Möja församling

970917 Carlsson, Tage Alexander, 82 år
971101 Österman, Karl Adolf, 88 år
971115 Westerberg, Dagmar Viola Eugenia, 84 år

En folkhemsbyggare är död

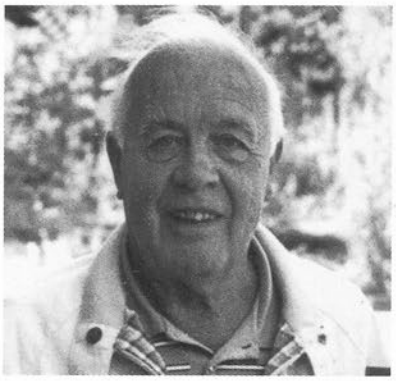

HARRY PETTERSSON är död. Han slutade sin levnad en kulen novembermorron 1997 87 år gammal efter ett långt och mycket verksamt liv. Harry P. var Gustavsbergs starke och klarsynte ledare under flera decennier i den viktiga tid då bruksorten Gustavsberg förvandlades till ett modernt samhälle. Han förberedde även storkommunen Värmdös födelse 1974 innan han avgick med ålderns rätt 1974-75 . Harry var socialdemokrat från tidiga ungdomsår och kooperatör av gammalt gott märke. Efter pensioneringen trappade han ner med en plats som nämndeman i Svea hovrätt tilll 1980,då han än en gång föll för ålderstrecket.

Harry Pettersson efterlämnar en stor familj, hustrun Gunvor, barnen Anna-Carin, Inga-Lena och Thomas med familjer. Harry fick glädjas åt många barnbarn och barnbarnsbarn och han fann återväxten betryggande.

Harry P. var kommunalnämndens ordförande i 32 år, nästan lika länge stod han i spetsen för konsumtionsföreningen. Men samtidigt och från skoltidens slut var han en viktig medarbetare i porslinsfabriken.

Harry föddes i ett rum med spis i Kullen, Gustavsberg 1910. Hans föräldrar Karl Gottfrid och Anna hade kommit till Gustavsberg från sina hemorter i Småland 1905. När Harry var 2 år gammal fick familjen en för brukets förhållande riktigt rymlig lägenhet på ett rum och kök vid Mariagatan och det var det barndomshemmet som Harry gärna mindes och kunde berätta mycket om. När skoltiden i Ekedal var till ända undgick Harry gustavsbergspojkarnas vanliga öde på bruket, att arbeta på porslinsverkstäderna, som springpojke. Föräldrarna skrämdes av silikosfaran och lyckades utverka att Harry fick börja som trädgårdsdräng i Farsta trädgård. Där trivdes Harry tills han i 18-årsåldern skadade ett knä och måste få ett annat arbete på fabriken

När KF övertog fabrik och egendomar 1937 kom Harry snart att få andra uppgifter på porslinsfabriken och hamnade på det snabbt växande företagets arbetsstudieavdelning.

För mig personligen var han chef, arbetskamrat och god vän i sin egenskap av verkmästare på konstavdelningen Studion. Där verkade Harry hälften av sina arbetsår och avgick i slutet av 1974 efter 51 år på företaget och fick guldklocka och veteranstatus.

Detta att vara verkmästare på en konstavdelning var ingen lätt uppgift. Det krävdes såväl styrka som tålamod och förhandlingsvana av den som skulle medla mellan självmedvetna konstnärer och fördela resurser och arbetskraft. Inte mindre grannlaga var uppgiften att från denna position förhandla för kommunen, med det stora företaget som motpart och dess ständigt stegrade krav på kommunens tillväxt. Arbetskraftsbehovet var stort vid fabrikerna.

En gång brann det till ordentligt har Harry berättat.

I stridens hetta hade han fått avsked av den mäktige chefen Hjalmar Olson, men sade Harry, "innan solen gick ner över Farstaviken den dagen, kom den ständige medlaren tekn. chefen Teglund och gav mig jobbet åter."

Samhället växte i kapp med företaget och överallt här i Gustavsberg ser vi i dag resultaten av kommunledningens idoga kamp under Harrys tid.

Det stora bostadsområdet Lugnet, skolor i Ekedal och på Kvarnberget, Runda huset från 1954, Domusvaruhuset tio år därefter, Vattentornet, som enligt de första planerna skulle se ut som en svamp, men efter en del diskussion fick sitt nuvarande utseende, ja listan kan bli hur lång som helst. In i det sista kämpade Harry Pettersson för att Domus skulle bli kvar på den plats där han en gång hade bestämt att det skulle ligga, som kärnan i Gustavsbergs centrum och han fick som han ville. Än ligger samhällets centrum på sin plats, men om framtiden är svårt att sia.

Harry P. har berättat att han blev tillfrågad 1974 om han ville bli kommunalråd när han slutade sin tjänst på porslinsfabriken, men han svarade att titeln som kommunstyrelsens ordf. var nog och han fick en arvodestjänst med 10 000 kr per år. "Det var, sade Harry, den högsta ersättningen jag fått från kommunen."

Det var inte höga löner och status som drev Harry Pettersson att kämpa för Gustavsbergs välfärd och för ett bra samhälle för många människor. Hans minne bör vårdas med tacksamhet och värme. En kunnig och hängiven "porslinare" och en mycket skicklig kommunalpolitiker har lämnat oss. Vi gustavsbergare glömmer honom aldrig.

EDLA SOFIA ARVIDSSON

På väg mot kretslopppssamhället!

☎INFO:RENHÅLLNINGSAVDELNINGEN, GATUKONTORET, TEL 570 381 00☎

Fem steg mot bättre avfallshantering:

1) Minska avfallet

Handla miljövänligt

Tänk efter om Du verkligen behöver något nytt. Titta efter miljömärkningar, undvik onödiga förpackningar, satsa på kvalitet. Var rädd om saker och laga dem när de går sönder.

Återanvänd

Köp begagnat! Lämna gamla möbler till släktingar, secondhandaffärer eller insamlingar. Ring Myrorna, Emmaus, UFF m fl.

Kompostera

Återanvänd matavfallet! Se hur matrester, kaffesump, äggskal m m blir till jord och använd jorden till att odla ny mat. Skapa kretslopp!

2) Miljöfarligt avfall ➔miljöstation

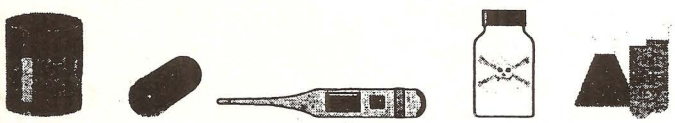

Exempel på miljöfarligt avfall är batterier, färgrester, lösningsmedel, hushållskemikalier,oljerester, bekämpningsmedel, fotovätskor, lysrör mm. Lämnas avgiftsfritt till någon av kommunens miljöstationer (se nedan).

3) Grov- och trädgårdsavfall ➔ återvinningscentral

Exempell på grovavfall är möbler, kylar och frysar, TV-apparater, datorer, tvättmaskiner, spisar, hushålllsapparater, madrasser, toaletter, cyklar, kabelskrot mm. Grovavfall kan Du lämna in på någon av kommunens två återvinningscentraler som finns i Hemmesta och Kovik. Här får Du hjälp att sortera Ditt grovavfall av kunnig personal. Inlämnandet är avgiftsfritt. Ett bra tips är att försöka få affären ta emot Din gamla produkt när Du köper ny.

4) Returpapper och förpackningar ➔ återvinningsstation

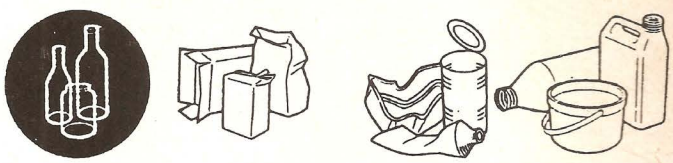

På returpapper och förpackningar råder producentansvar. Detta innebär att producenterna av returpapper och förpackningar är skyldiga att svara för insamling och återvinning av dessa produkter. Producenterna har bildat s k materialbolag som i sin tur anlitat entreprenörer för att sköta insamlingen. I Värmdö heter entreprenören WMI Sellbergs. De har byggt upp ca 20 återvinningsstationer där Du kan lämna in returpapper och förpackningar av glas, kartong, metall och hård plast.

5) Övrigt ➔ soppåsen

Den lilla rest Du nu har kvar, t ex glödlampor och mjuk plast, får Du lägga i soppåsen. Denna del av avfallet transporteras till Koviks avfallsanläggning där det får passera Brinianläggningen för tillverkning av bränslebriketter. Ca 40 % av hushållsavfallet blir briketter som levereras till Bollmora kraftvärmevärk för produktion av fjärrvärme. Den resterande delen separeras i Brini-processen i en organisk fraktion, en metallfraktion samt en deponirest. Metallen lämnas för återvinning och den organiska fraktionen används som täckmaterial på Koviksdeponin.

Här finns Värmdö kommuns miljöstationer:

OK Gustavsberg, Shell-Sect Ålstäket, Statoil Brunn, Ingarö, Statoil Djurö bron, Preem Stavsnäs hamn samt återvinningsgårdarna på Sandhamn, Svartsö och Möja.

Blanda aldrig miljöfarligt avfall! Skriv tydligt på flaskan/behållaren vad den innehåller. Tänk på de som ska hämta avfallet!

Öppettider Värmdö kommuns återvinningscentraler:

Hemmesta	**On 16 – 19**	**Lö 8 – 14**
Kovik	**To 16 – 19**	**Lö 10 –14**
Djurö (g:a färjeläge)	**To 16 – 19 (helgfri vecka)**	

Återvinningscentralerna är bemannade. Här finns även en återvinningsstation för returpapper och förpackningar.

Sorteringstips

Pappersförpackningar:

Ja tack till: rena och torra mjölkpaket, vällingpaket, cornflakespaket, mjöl- och sockerpåsar m m

Nej tack till: tidningar, broschyrer, reklamblad

Glasförpackningar:

Ja tack till: ofärgat och färgat glas

Nej tack till: keramik, porslin, kristall, spegelglas, glödlampor och lysrör

Hårda plastförpackningar:

Ja tack till: rena plastförpackningar som t ex saftdunkar, ketchupflaskor och burkar utan lock

Nej tack till: lock och handtag av metall och mjuk plast

Metallförpackningar

Ja tack till: rena konservburkar, tuber med lock, aluminiumfolie, metallock, rör från läkemedel

Nej tack till: burkar med rester av färg, lim, lösningsmedel.

Vill Du veta mer ring Förpackningsinsamlingens kundtjänst 0200-88 03 11. Vid överfulla återvinningsstationer kontakta WMI Sellbergs på 020-120 20 20.